

SVADBA A SVADOBNÉ PIESNE V STAREJ PAZOVE

KRISTINA LOMEN

Mgr. art. Kristina Lomen, PhD.; Ústav hudobnej vedy SAV, Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava; e-mail: kristina.lomen@savba.sk

ABSTRACT

This article maps the wedding ceremony and its song repertoire in the Stará Pazova locality during two time periods: the first half of the 20th century and the second half of the 20th century, indicating their developmental changes. The author provides a succinct description of the wedding ceremony, considered in its individual phases, and traces the incidence of songs, including the category of wedding ceremony songs. The song repertoire documented in the wedding context was classified in terms of basic typology and musico-stylistic layers. In conclusion, there is an indication of the potential for comparison of the wedding ceremony and wedding ceremony songs with material from the territory of Slovakia, especially from the regions from which inhabitants of Stará Pazova come.

Key words: wedding ceremony, wedding songs, ceremonial songs, musico-stylistic layer

Podobne ako v súčasnosti, aj v minulosti bola svadba najvýznamnejšou udalosťou nielen v živote jednotlivca, ale aj celej rodiny. Častokrát sa na nej podieľala celá obec. V Starej Pazove išlo o mimoriadne významnú udalosť aj z hľadiska spevnej príležitosti, v rámci ktorej sa okrem množstva rôznych iných piesní spievali aj obradové piesne. Príležitosti k spevu obradových piesní, ktoré sa viazali na konkrétny obrad alebo obyčaj, bolo aj v minulosti medzi Slovákmi v Starej Pazove málo.¹ Práve v rámci svadby vznikali situácie, keď sa mohli spievať aj obradové piesne, resp. svadobné obradové piesne.

¹ LOMEN, Kristina: Piesňová tradícia Slovákov v Starej Pazove. In: *Ethnomusicologicum* V. Ed. Hana Urbancová. Bratislava : Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2017, s. 183-276. KMEŤ, Martin: Tematicko-obsahové, hudobno-štrukturálne a prednesové zvláštnosti staropazovských piesní. In: FILIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: *Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy*. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996, s. 25.

Stav výskumu svadby a svadobných piesní v Starej Pazove

O staropazovskej svadbe medzi slovenským etnikom nenachádzame mnoho zaznamenaných údajov. Najstaršie písomne podané informácie sa nachádzajú v monografii *Stará Pazova* z 30. rokov minulého storočia od Karola Lilgeho. Autor v nej podal stručný opis pytačiek a ohlášok. O niečo rozsiahlejšie poznatky sa týkajú samotnej svadby, v rámci ktorej Lilge zaznamenal jej ústredné momenty. Veľmi stručne je tu opísaný predsvadobný deň, ktorého súčasťou bolo aj prenášanie nevestinej výbavy, tzv. *vozeňia duchnov*. Svadobný deň zahŕňa opis raňajších úkonov, odobierky, cesty na sobáš, opis príchodu ženicha a jeho svadobčanov po nevestu, odovzdávanie darov ženichovým rodičom a jeho najbližšej rodine po príchode do jeho domu, snímanie party a čepčenie nevesty, opis svadobných jedál, ako aj základnej výbavy, ktorú si nevesta so sebou prinášala. V závere je stručne opísaný priebeh prvého posvadobného dňa. Okrem jednotlivých obyčají autor zaznamenal aj texty, ktorými sa zvykla vypýtať nevesta od rodičov pri odobierke, ďalej text odobierky, ktorou sa nevesta alebo ženich lúčili s rodičmi, text piesne pri čepčení nevesty a texty vinšov k jednotlivým svadobným jedlám.²

Ďalšie zmienky v súvislosti so svadbou nachádzame v publikácii, ktorá bola vydaná pri príležitosti 225. výročia cirkevného zboru evanjelickej cirkvi a. v. v Starej Pazove. Publikácia však nie je tematicky zameraná na svadbu. Jej prínosom sú záznamy svadobných textov, ktoré zvykli prednášať jednotliví aktéri svadobného ceremoniálu. Nachádzame tu svadobné povinnosti a vinše zväča, svadobné povinnosti a vinše hlavného družbu, svatvíc, ako aj starejšieho a oddavača. Okrem nich sú tu podrobne zapísané (zároveň upravené) aj svadobné vinše k jednotlivým jedlám.³ Opis priebehu svadby tu však nenachádzame. Autor zapísal aj text, ktorý sa prednášal počas pytačiek pri pýtaní dievčaťa.

Niektoré informácie o slovenskej svadbe v Starej Pazove môžeme získať aj zo štúdie Marty Botíkovej, v ktorej sa opisuje svadobný obrad u Slovákov vo Vojvodine.⁴

V súčasnosti neexistujú takmer žiadne poznatky o staropazovských svadobných piesňach. V zbierke piesní zo Starej Pazovy nachádzame zaznamenané niektoré svadobné piesne,⁵ avšak ich kontextové zaradenie do svadobného priebehu, ako ani komplexná etnomuzikologická analýza takýchto piesní neboli doposiaľ uskutočnené.

Terénny výskum

Informácie o svadbe v Starej Pazove a piesňový materiál, z ktorého vychádzame v tejto štúdiu, sme získali počas základného terénneho výskumu v danej lokalite v októbri 2014. Hlavným cieľom terénneho výskumu bolo zaznamenať rozhovory o niekdajšej

² LILGE, KAROL: *Stará Pazova. Monografia*. Myjava : tlačou a nákladom D. Pažického, 1932, reprint v roku 2010. Stará Pazova : Miestny odbor Matice slovenskej. Bomil Print, 2010, s. 197-204.

³ ANDRÁŠIK, Pavel – MIŠKOVIC, Juraj – ŠIPIČKÝ, Ján: *V národe a s národom. K 225. výročiu slovenského evanjelického a. v. cirkevného zboru v Starej Pazove. IV. zväzok*. Stará Pazova : Miestna organizácia Matice slovenskej; Slovenský evanjelický a. v. cirkevný zbor, 1994, s. 36-47.

⁴ BOTÍKOVÁ, Marta: Svadobný obrad u Slovákov vo Vojvodine. In: *Slovenský národopis* 37, 1989, č. 1-2, s. 99-105.

⁵ FILIP – MIŠKOVIC – KMEŤ, Ref. 1.

svadbe v Starej Pazove, ako aj svadobný piesňový materiál, pričom sme sa snažili dokumentovať predovšetkým obradové svadobné piesne.

Na našom výskume sa podieľali traja informátori, vďaka ktorým sme získali prehľad o svadobných obradoch a obyčajach z troch období. Najstarší z nich, Ján Pecník (nar. 1930) nám podal informácie o svadobnom ceremoniáli ešte z obdobia pred 2. svetovou vojnou a z obdobia tesne po vojne, pričom vychádzal aj zo svojej vlastnej svadby z roku 1949. Ďalšie dve interpretácie nám poskytli Mária Hrehorová (nar. 1950) a Ana Horvátová (nar. 1956). Zahŕňajú opis svadby približne z 50. až po koniec 70. rokov a začiatok 80. rokov minulého storočia. Informácie, ktoré udávajú, sa vzájomne líšia iba v drobnostiach. Prvá informátorka podala informácie o svadbe približne z 50. – 60. rokov, zatiaľ čo druhá podala informácie o svadbe približne zo 60. – 80. rokov minulého storočia.

Piesňový materiál, ktorý sme dokumentovali, obsahuje celkovo 39 záznamov. Okrem nich sme niektoré svadobné piesne získali aj pri predchádzajúcich výskumoch, väčšina z nich sa však neviaže na konkrétny obradný úkon. Okrem týchto sa na svadbách zvykli spievať mnohé ďalšie piesne, ktoré neobsahovali svadobnú tematiku. Spievali sa pri rôznych príležitostiach, napríklad pri prípravách na svadbu, pri svadobnej veselici, pri tanci, po ceste na sobáš, z cesty na sobáš, po polnoci atď. Obradových svadobných piesní sa zachovalo pomerne málo: približne 12 piesní. V podaní všetkých informátorov zazneli rovnaké obradové svadobné piesne, ktoré sa spievali pri tých istých obradných úkonoch.

Po prehodnotení získaných informácií uvádzame v štúdiu stručný opis svadobného ceremoniálu z dvoch období: z 1. a z 2. polovice 20. storočia. Piesňový materiál uvádzame len raz.

Opis svadobného ceremoniálu

Podobne ako u väčšiny slovanských národov,⁶ aj v Starej Pazove sa väčšina svadiieb v staršom období organizovala na jeseň. Svadbe predchádzali pytačky. Ich priebeh bol vecný, pričom ich súčasťou neboli tradičné piesne. Konali sa bez prítomnosti potenciálneho ženícha. Dievku od jej rodičov išli vypýtať ženíchovi rodičia. Ak dievka privolila, na tanieri priniesla červenú stuhu, tzv. *šňúrku*, ktorá bola znakom zásnub. Tú odovzdala budúcim svokrovcom, ktorí jej za ňu zaplatili. Lilge podáva informáciu o čiastočne odlišnom priebehu pytačiek, ktorých súčasťou bol pytač aj ženích.⁷ Po pytačkách nasledovalo stretnutie s miestnym farárom, ktoré sa označovalo ako *zdávki*. Konali sa v najbližší sobotný večer na fare. Zároveň bol dohodnutý termín sobáša v kostole. Predchádzali mu kostolné ohlášky v najbližšie tri nedele. Civilný sobáš na radnici prebiehal zväčša týždeň pred cirkevným sobášom.

V novšom období sa stretávame s odlišným priebehom pytačiek. Konali sa väčšinou v jesennom období v niektorý sobotný večer. Uskutočnili sa za prítomnosti najužšej rodiny zo strany nevesty (približne 30 hostí). Pýtať dievku prišiel budúci ženích

⁶ KOMOROVSKÝ, Ján: *Tradičná svadba u Slovanov*. Bratislava : Univerzita Komenského, 1976, s. 91-95.

⁷ LILGE, Ref. 2, s. 198.

a hlavný družba, ženíchovi bratia s manželkami a muzikanti. Pevnou súčasťou takýchto pytačiek boli aj rôzne slovenské ľudové piesne. Po pytačkách nasledovali ohlášky – *zďávke* na miestnej fare, kde sa dohodol aj termín sobáša. Predchádzali mu tri nedelne ohlášky v kostole. Postupne sa termíny svadieb posúvali k letným termínom.

Dôležitou súčasťou vydaja dcéry v oboch obdobiach bola príprava svadobného vena, ktoré rodičia dcére chystali dlhodobejšie.⁸ Pred samotnou svadbou sa konali záverečné práce týchto príprav, pri ktorých sa zišli všetky dievky a ženy z nevestinej rodiny a pomáhali šiť, tkať, pliesť, vyšívať, aby neveste v novej domácnosti nič nechýbalo. Všetky takto pripravené textílie a oblečenie sa ukladali do skriň (*skladalo sa do kašní*), čo vykonávali najbližšie ženy z rodiny. Tieto prípravy v dedinskej tradícii boli veľmi dôležité, pretože za nimi nasledovalo tzv. *vozenia duchnov* alebo *prenášania duchnov* na kočoch, keď prišiel budúci ženích a príslušníci jeho rodiny (najčastejšie mládenci) a kamaráti preniesť nielen textílie, ale aj vopred pripravený nábytok. Po naložení na vozy nasledovala pomalá jazda po ulici, ktorej hlavným zámerom bolo prezentovať, čo všetko nevesta prináša do ženíchovho domu. Termín prevážania výbavy nebol jednotný. V staršom období sa konal deň pred sobášom alebo skoro ráno v deň sobáša.⁹ V mladšom období, začiatkom 70. rokov, tento zvyk nadobudol trochu odlišný charakter. Výbava sa prevážala na traktoroch niekoľko dní pred sobášom.

V oboch obdobiach medzi svadobčanmi ženícha a nevesty boli zastúpení aj svadobní hodnostári, ktorí spĺňali určité funkcie.¹⁰ V staropazovskej slovenskej svadbe z nevestinej strany to bol predovšetkým oddavač, hlavná družica, niekoľko družíc (zväčša štyri), niekoľko svatvic (zväčša štyri) a zväč. Družicami boli mladé nevydaté dievčatá, svatvicami boli mladé vydaté ženy. Medzi nimi ustanovili hlavnú družicu a hlavnú svatvicu. U ženícha to boli starejší, hlavný alebo prvý družba, vedľajší družbovia a zväč, ale aj družice a svatvice.

Samotný svadobný ceremoniál trval dva až tri dni, pričom tretí deň zahŕňal len svadobné raňajky. V staršom období sa svadba začínala buď v nedeľu, pričom sobáš bol v pondelok, alebo sa začínala v utorok a sobáš sa konal v stredu. Soňa Burlasová označila prvý deň ako prípravný.¹¹ V tejto štúdii podľa slov informátorov sme ho označili ako prvý svadobný deň. Na základe výpovedí môžeme vyčleniť niekoľko dôležitých fáz tohto dňa. Prvou z nich bola zabíjačka. Druhou bolo už spomenuté prenášanie výbavy. Ďalšou dôležitou fázou bola svadobná večera. Bola určená predovšetkým tým, ktorí celý deň pracovali na príprave svadobnej hostiny. Podobné informácie nachádzame aj v literatúre.¹² Svadobné prípravy a večera sa konali v oboch rodinách osobitne. Ich vyvrcholením v dome ženícha bolo jeho vyprevádzanie aj s hlavným družbom na nocľah k neveste. Pri tejto príležitosti sa spievala tanečná pieseň *Kebi ste vi moja mamko vedeli* (Piesňová príloha, Príklad 1). U nevesty sa čakalo na ženícha a družbu. Kým nepri-

⁸ KMEŤ, Martin: Tematicko-obsahové, hudobno-štruktúrne a prednesové zvláštnosti staropazovských piesní. In: FILIP – MIŠKOVIC – KMEŤ, Ref. 1, s. 19. LILGE, Ref. 2, s. 203-204.

⁹ LILGE, Ref. 2, s. 198.

¹⁰ KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 95-108.

¹¹ BURLASOVÁ, Soňa: Vplyv dvojakého osídlenia na piesňový folklór Selenče (I). In: *Slovenský národopis*, roč. 19, 1971, č. 3, s. 459.

¹² BOTÍKOVÁ, Ref. 4, s. 100.

šli, mladé dievčatá zaspievali budúcej neveste pieseň *Prisňiv sa mi sňúčok tejtoka jeseňi* (Príklad 2). Túto pieseň spomenul iba informátor, nevedno, či sa spievala aj v novšom období. Po príchode ženicha s družbom sa tiež zvykla spievať pieseň *Kebi ste vi moja mamko vedeli* (Príklad 1). Až potom nasledovala večera. Po večeri nevesta ustlala ženichovi a družbovi posteľ. Informáciu o nocovaní ženicha a družbu v dome nevesty, tzv. *konak* podáva aj Lilge.¹³ Tento zvyk sa však spomína aj v svadobnom ceremoniáli z obce Hriňová, okres Zvolen, z ktorého časť Staropazovčanov pochádza.¹⁴ Údajne môže ísť aj o zvyk, ktorý sa zachoval, posilnil a rozvinul vďaka balkánskemu vplyvu.¹⁵

V mladšom období sa svadba začínala v sobotu poobede. Prípravy na hlavný svadobný deň sa začínali približne týždeň pred sobášom. Hostina sa konala vonku pod stanom, tzv. *šiatrom*. Ako uvádza literatúra, v staršom období sa svadobné hostiny vykonávali vo vnútri domu.¹⁶ Ústrednými bodmi bolo povolávanie nevesty a ženicha na svadbu zväčmi, večerná hostina a príchod ženicha s hlavným družbom k neveste na nocľah. Zmienky o dôležitej funkcii zväčša nachádzame aj v literatúre.¹⁷ Z toho vyplýva, že mal dôležitú rolu aj v staršom období, aj keď ho informátor nespomenul. Po vyprevadení zväčov prišiel aj muzikant alebo muzikanti. V skorších obdobiach to bol jeden harmonikár, neskôr hudobná kapela. Po ich príchode sa zvykla zaspievať pieseň *Sadla muška na konárik* (Príklad 23). Ďalšiemu opisu sa nebudeme venovať, nakoľko má takmer identický priebeh s predchádzajúcim obdobím.

Druhý svadobný deň (hlavný svadobný deň) obsahoval oveľa viac fáz, ktoré sa museli zachovať. Začínal sa skoro ráno čistením topánok tzv. *cipeľov* družbovi a ženichovi zo strany hlavnej družice a nevesty, za čo dostali peniaze.

Po raňajkách prišli starejší a družbovia po ženicha a prvého družbu. Po ich odchode neveste zdobili hlavu svadobným vencom, tzv. *pártou*, zatiaľ čo družice a svatvice odchádzali prišitť ženichovi a družbovi pierko a kvet, tzv. *piero* na svadobné oblečenie. Po ozdobení odevov sa hlavná svatvica prihovárala vinšom starejšiemu (pozdravovala), pričom mu odovzdala aj fľašu vína.¹⁸ Nasledoval obed, ktorý prebiehal približne v rovnakom čase aj v dome nevesty. Nevestu s ozdobenou hlavou vyvádzali svatvice k obedu, pričom jej spievali niekoľko svadobných piesní: *Bivalo mi dobre* (Príklad 7), *Kvitniže mi kvitni* (Príklad 6) a *F tomto dome pekná céra* (Príklad 8). Po odovzdaní nevesty oddavačovi a jej usadení za stôl sa začal obed. Predchádzala mu modlitba *Oče náš*. Po nej nasledovala prvá strofa hymny *Hej, Slováci* (Príklad 3). Pred každým jed-

¹³ LILGE, Ref. 2, s. 198. BOTÍKOVÁ, Ref. 4, s. 100.

¹⁴ LEŠČÁK, Milan: *Pramene k tradičnej duchovnej kultúre Slovenska. II. Zväzok. Slovenské svadby*. Bratislava : Prebudená pieseň, 1996, s. 113-114; LILGE, Ref. 2, s. 7-8; SIRÁCKY, Ján: Stará Pazova – centrum slovenského osídlenia v Srieme. In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1972, s. 94-96.

¹⁵ BOTÍKOVÁ, Ref. 4, s. 100.

¹⁶ LILGE, Ref. 2, s. 202.

¹⁷ LILGE, Ref. 2, s. 199. KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 108-115. ANDRÁŠIK, Pavel: Svadobné povinnosti a vinše svatvíc. In: ANDRÁŠIK, Pavel – MIŠKOVIC, Juraj – ŠIPIČKÝ, Ján: *V národe a s národom. K 225. výročiu slovenského evanjelického a.v. cirkevného zboru v Starej Pazove. IV. zväzok*. Stará Pazova : Miestna organizácia Matice slovenskej; Slovenský evanjelický a.v. cirkevný zbor, 1994, Ref. 21, s. 37-38.

¹⁸ Niektorí informátori tento akt uvádzajú pred zdobením oblečenia. Podobne je to uvedené aj v literatúre. In: ANDRÁŠIK, Ref. 17, s. 42.

lom bol pred starejším alebo oddavačom prednesený vinš zo strany toho, kto jedlo priniesol. Väčšina z nich je zaznamenaná v spomínaných publikáciách.¹⁹ Pri obede sa zvykla spievať pieseň *Zeleňie sa paštrnáčik* (Príklad 4) a *Mám ja ženu, ale mi je maličká* (ktorú informátor nezaspieval).

Jedným z najdôležitejších svadobných úkonov bola odobierka ženicha od svojich rodičov a odobierka nevesty od jej rodičov za prítomnosti celej rodiny. Tento obrad usmerňoval u ženicha starejší a u nevesty oddavač. Texty odobierok sa nám nepodariť zaznamenať, avšak sú uvedené v literatúre.²⁰ Po odobierke u ženicha sa zvykla spievať pieseň *Kedi je ocovi največmej žiav* (Príklad 5). O niečo odlišnejší charakter mala odobierka nevesty. Nevestu vyvádžali ženichovi zväci von pod stan. Pri tejto príležitosti sa spievali obradové piesne *Bivalo mi dobre* (Príklad 18) a *Kvitniže mi kvitni* (Príklad 5). Pri odovzdávaní nevesty zväč zavinšoval oddavačovi a starejšiemu,²¹ pričom sa nevesta posadila k nim a k ženichovi za vrch stola. Pri samotnej odobierke hudobníci nehrali. Oddavač čítal text odobierky, ktorý nevesta po ňom opakovala. Ústredným bodom odobierky bolo poďakovanie rodičom a lúčenie sa s nimi a s blízkou rodinou či kamarátkami. Podľa Lilgeho ide o rovnaký text, ktorým sa odoberal aj ženich od svojich rodičov.²² Po odobierke sa zaspievala obradová pieseň *Od Dunaja tichí vetrík povieva* (Príklad 9).

Po ceste na sobáš sa zvykol spievať celý rad piesní. Informátori spomenuli niektoré z nich: *Idem, idem, lebo misím* (Príklad 10), *Tem pazovskí kostolíček* (Príklad 11), *Ej, hoja, hoja sloboda moja* (Príklad 12), *Na pazovskej veži* (Príklad 13), *Štiri nôcke ňspala som* (Príklad 14), *Tej panskej záhrade* (Príklad 15), *Od bírošu do várošu* (Príklad 16), *F štrom poľi strom zelení, rakita* (Príklad 17), *Za tou našou záhradkou, za tou našou záhradou* (Príklad 18). Výber týchto piesní bol rozmanitý, pričom mnohé z nich neobsahovali svadobnú tematiku.

Po sobáši ešte koncom 40. rokov odchádzala nevesta naspäť k svojim rodičom spolu so svojimi hosťami, zatiaľ čo ženich odchádzal k svojim rodičom spolu so svojimi svadobčanmi. O tomto zvyku hovorí aj Lilge.²³ Po obede si ženich prišiel po nevestu.

Náš informátor spomenul niektoré obyčaje, ktoré sa dodržiavali ešte pred vojnou. Po sobáši nevestu doma počkali s medom, ktorý mala zjesť, aby jej život s manželom bol sladký. Ďalšou úlohou bolo stúpať po tzv. *štverňách*, aby s manželom zostali spolu navždy. Taktiež bolo zvykom dať jej žito, ktoré mala hádzať za seba, aby mali veľa dobytku a hydiny. V 40. rokoch tieto obyčaje zanikli. Nevedno, či sa v tomto období uvedené úkony vykonávali len ako súčasť bežne zaužívanej tradície,²⁴ alebo sa chápali ako magicko-rituálne obrady na zabezpečenie plodnosti, hojnosti či blahobytu v nastávajúcom manželskom živote. Pôvodne mali takéto alebo podobné úkony jednoznačne magickú funkciu, pričom boli rozšírené u väčšiny slovanských

¹⁹ LILGE, Ref. 2, s. 202-203; ANDRÁŠIK, Ref. 17, s. 49-60.

²⁰ LILGE, Ref. 2, s. 199. ANDRÁŠIK, Ref. 17, s. 43-45.

²¹ ANDRÁŠIK, Ref. 17, s. 38.

²² LILGE, Ref. 2, s. 199.

²³ LILGE, Ref. 2, s. 199. BOTÍKOVÁ, Ref. 4, s. 101. KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 193.

²⁴ TOMEŠ, Josef: Folklórní žánre v obyčejové tradici. K charakteristice výrazových prostředků, lidových obyčejů a divadelních projevů. In: *Slovenský národopis* 37, 1989, č. 1-2, s. 358-359.

národov.²⁵ Avšak v období, o ktorom informátor hovoril, sa tieto obyčaje už nezvykli praktizovať.

V mladšom období nevesta (vrátane jej svadobčanov) odchádzala zo sobáša spolu so ženichom do domu jeho rodičov. Po ceste zo sobáša sa taktiež spievali rôzne slovenské ľudové piesne, podobné alebo rovnaké ako po ceste na sobáš. Medzi nimi bola napríklad pieseň *Zaspievaj slávičku* (Príklad 19). Pred bránou ženicha sa spievala pieseň *Chodila Zuzana okolo Dunaja* (Príklad 20), po ktorej nasledovala pieseň *Otvárajte vráta* (Príklad 21).

Tesne po príchode, po usadení nevesty a ženicha za svadobný stôl, nevestine družičky zaspievali obradovú pieseň *Počujťe, počujťe* (Príklad 22). Po nej nasledovala muzika do tanca. Nevesta za ten čas rozdávala dary, ktoré prichystala pre najbližšiu časť novej rodiny.

Nasledujúce svadobné obrady, úkony a zvyky boli v oboch obdobiach približne rovnaké. Preto ich opis uvádzame raz. Dôležitým obradným úkonom bolo symbolické rozlúčenie sa s ozdobným svadobným vencom (*pártou*), ktorý mala nevesta na hlave, a jeho zloženie. Pri tomto obrade družba viedol nevestu po tri razy okolo stola, pričom mal v pravej ruke 3 horiace sviece, v ľavej ruke šatku, tzv. *ručník*, ktorú nevesta držala z opačnej strany. Hlavná družica sviece zažala. Pri obchádzaní stola sa spievala pieseň *Strařila som pártu* (Príklad 25). Lilge dokonca zaznamenal vinše, ktoré sa pri tejto príležitosti prednášali.²⁶ Na konci uvedenej piesne nevesta zhasla sviece. Trojnásobné obchádzanie okolo stola uvádza aj literatúra.²⁷ Pôvod tohto úkonu má magický význam. Obchádzanie symbolizovalo magický kruh – uzavretý a chránený priestor, pričom patrilo k základným aktom staroslovanskej svadby. Jeho priaznivé pôsobenie umocňovalo trojnásobné opakovanie v smere dráhy slnka.²⁸ Po tomto nevestu viedli do prednej izby domu za sprievodu piesne *Sadla muška na konárik* (Príklad 23) alebo piesne *Sadřilo džovča ľaluju* (Príklad 24). V izbe nevestu posadili na stoličku, kde jej družba skladal *pártu* z hlavy. Okolo nevesty stáli svatvice, ktoré jej spievali po celý čas piesne. Prvou bola obradová pieseň *Sadaj si Aňička* (Príklad 26). Spievali sa aj ďalšie piesne, znova zaznela pieseň *Strařila som pártu* (Príklad 25). So zložením svadobného vienka sa funkcia hlavného družbu ukončila. Nasledovalo čepčenie nevesty, tzv. *robeňia kitki*, ktoré vykonávala najstaršia svatvica, prípadne niektorá staršia žena z najbližšej rodiny. Pri čepčení sa zvykla spievať pieseň *Čo to džovča trkoce* (Príklad 27). Začepčením nevesty sa symbolicky deklaroval prechod zo slobodného stavu do stavu vydatej ženy.²⁹

Za ten čas sa vonku zbierali *peňiaze z lásky* do taniera. Po začepčení nevesta a ženich vyšli von. Starejší odovzdal neveste peniaze. Najväčšiu bankovku dala nevesta hudcovi, po čom nasledoval prvý tanec ženicha a nevesty. Prvá pieseň, ktorá sa spieva-

²⁵ KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 187-192. FEGLOVÁ, Viera: Funkcia priestoru pri obradnom prijatí nevesty do domu ženicha. In: *Slovenský národopis* 37, 1989, č. 1-2, s. 35.

²⁶ LILGE, Ref. 2, s. 201-202.

²⁷ KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 235.

²⁸ FEGLOVÁ, Viera: Funkcia priestoru pri obradnom prijatí nevesty do domu ženicha. In: *Slovenský národopis* 37, 1989, č. 1-2, s. 37.

²⁹ KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 249-252. BENŽA, Mojmir: Znaky svadobného sprievodu vo svetle symboliky. In: *Slovenský národopis* 37, 1989, č. 1-2, s. 61-62.

la po tom, čo nevesta dostala peniaze, bola *Za horou, za dolou* (Príklad 28). Nasledovali tance s nevestou, pri ktorých sa spievali ďalšie veselé, tanečné piesne: *Sadla muška na konárik* (Príklad 23), *Ej, hoja hoja, sloboda moja* (Príklad 12), *Nad Dunajom dve hviezdičky* (Príklad 29).

Po svadobnom tanci sa nevesta odišla prezliecť do neutrálnych sviatočných šiat. Aj tento úkon má svoj symbolický význam, tiež znázorňoval prechod zo stavu slobodnej dievky do stavu vydatej ženy.³⁰ Potom nasledovala neformálna časť svadobnej veselice. Niektorí hostia odchádzali už po večeri. Pri vyprevádzaní svadobných hostí sa zvykla spievať pieseň *Visoko zorňička* (Príklad 30). Svadba trvala do nasledujúceho rána a končila sa raňajkami.

Vývinové premeny svadobného ceremoniálu a piesňového repertoáru

Pri porovnaní pytačiek, predsvadobných príprav a samotného svadobného ceremoniálu v Starej Pazove z dvoch uvedených období si môžeme všimnúť niekoľko zmien.

Prvou z nich sú pytačky, ktoré nadobudli úplne novú podobu v 2. polovici 20. storočia. Zatiaľ čo v 1. polovici 20. storočia dievku išli vypýtať mládenčovi rodičia a všetko prebehlo bez hudobného pozadia iba v úzkom rodinnom kruhu, v novšom období sú pytačky oficiálne dohodnutou oslavou, v ktorej si mládenec sprevádzaný kamarátmi a najbližšou rodinou ide vypýtať dievča. Prítomných mohlo byť aj niekoľko desiatok ľudí. Pevnou súčasťou týchto pytačiek boli slovenské ľudové piesne. Ich bližšiu špecifikáciu informátori neuviedli. Usudzujeme, že išlo o veselé, ľúbostné piesne, prípadne piesne so svadobnou tematikou.

Svadba trvala v oboch obdobiach dva až tri dni, pričom sa v novšom období jej priebeh presunul na koniec týždňa, zatiaľ čo sa v staršom období zvykla konať na jeho začiatku alebo v strede.

Odišné boli aj prípravy na svadbu. V staršom období sa väčšina svadiieb organizovala na jeseň a konala sa vo vnútri domu, zatiaľ čo v mladšom období, najmä ku koncu 70. rokov, sa svadby začali presúvať na jarný, príp. letný termín. Pritom sa konali vonku pod stanom.

V staršom období sa prakticky všetka textilná výbava nevesty chystala ručne, v novšom období už časť z nej mohla byť kúpená v obchodoch. Zvyk prenášania výbavy nevesty sme zaznamenali v oboch obdobiach, podľa slov informátorov sa však ku koncu 70. rokov postupne vytrácal.

Jednotlivé fázy svadobného ceremoniálu zostali prakticky nepozmenené. V oboch obdobiach bolo nevyhnutné vykonať úradný sobáš na radnici, či už niekoľko dní pred sobášom v kostole, alebo v rovnaký deň. Jedinú zmenu si môžeme všimnúť po vykonaní sobáša. V predvojnovom období a tesne po jeho ukončení odchádzala nevesta naspäť do domu svojich rodičov spolu so svadobčanmi, zatiaľ čo v novšom období všetci spoločne odchádzajú do domu ženicha.

Všetky ostatné svadobné obyčaje sú prakticky rovnaké v oboch obdobiach, bez výrazných zmien. Rovnaký je aj svadobný piesňový repertoár, čo si môžeme všimnúť

³⁰ BENŽA, Ref. 29, s. 61.

najmä pri obradových svadobných piesňach, ktoré sú v oboch prípadoch úplne rovnaké. Rovnaký je aj spôsob ich predvedenia a príležitosti, pri ktorých sa zvykli spievať.

Svadobné piesne zo Starej Pazovy v kontexte svadobného ceremoniálu

Z dostupných materiálov, ktoré súvisia so svadobným ceremoniálom v jednotlivých regiónoch Slovenska, sa môžeme dozvedieť o mnohých predsvadobných a svadobných obradných úkonoch, s ktorými sa v Starej Pazove nestretávame. Ide o starú vrstvu obradového repertoáru s reliktnými magicko-rituálnymi funkciami. Patrila sem napríklad predsvadobná obyčaj rozlúčky so slobodou,³¹ ktorá je v Starej Pazove skôr fenoménom súčasnej doby. V súvislosti s minulosťou sme o nej nezachytili žiadnu zmienku.

Podobne aj staropazovský svadobný piesňový repertoár je do určitej miery odlišný od svadobných piesní nielen zo Slovenska, ale aj z iných lokalít Vojvodiny, v ktorých sme dokumentovali svadobný piesňový materiál.³² Ide o lokality Báčsky Petrovec a Padina. Túto skutočnosť dosvedčujú aj publikované záznamy slovenských svadobných piesní z ďalších lokalít Vojvodiny.³³ Ukázalo sa, že pravdepodobne aj kvôli tejto odlišnosti – rozdielnym obyčajom a odlišnému svadobnému piesňovému repertoáru – bude členenie svadobného piesňového repertoáru zo Starej Pazovy z hľadiska funkcie náročnou úlohou. Pritom sme sa pokúsili vychádzať z existujúcich klasifikácií v slovenskej etnomuzikológii.

Soňa Burlasová hovorí na príklade lokálneho repertoáru o troch spevných situáciách tradičnej svadby, pri ktorých odlišuje tri skupiny piesní. Do prvej zaradila piesne, ktoré tvoria kľúčové uzly svadobného obradu. Sú známe v celoslovenskom rámci. Druhú skupinu tvoria piesne, ktoré slúžia na odlišenie miestneho, prípadne regionálneho variantu svadby (piesne prechodné), môžu obsahovať svadobnú tematiku. Do tretej skupiny radí piesne, ktoré nemajú striktný svadobný charakter.³⁴ Takéto členenie v rámci nášho materiálu je uskutočniteľné len čiastočne, nakoľko nejde o piesne spievané vo všetkých slovenských lokalitách Vojvodiny.

Odlišnú terminológiu (v mierne odlišnom kontexte) využíva Hana Urbancová, ktorá hovorí o primárnych obradových piesňach, sekundárnych obradových piesňach

³¹ URBANCOVÁ, Hana: Pieseň a obrad: predsvadobný zvyk „spievanie pri venci“ na strednom Považí. In: *Slovenská hudba*, roč. 31, 2005, č. 1, s. 64-69.

³² LOMEN, Kristina: *Piesňová tradícia Slovákov v regióne Vojvodina v Srbsku*. [Dizertačná práca.] Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského; Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2017.

³³ BENKOVÁ, Kvetoslava: *Od Petrovca do Málinca. Zbierka slovenských ľudových piesní. I. časť – Svadba*. Báčsky Petrovec: Ast Kultúra, 2005. LENOVSÝ, Ladislav: Svadobné obyčaje. In: ČUKAN, Jaroslav (ed.): *Silbaš. Kultúrne tradície Slovákov v Báčke*. Nový Sad: Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov; Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2013, s. 338-421. BURLASOVÁ, Ref. 11, s. 457-475. JÁREK, Marián: Spevník ľudových piesní. In: ČUKAN, Jaroslav (ed.): *Pivnica. Kultúrne tradície Slovákov v Báčke*. Báčsky Petrovec: Slovenské vydavateľské centrum; Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 245-301.

³⁴ BURLASOVÁ, Soňa: Svadobné piesne z Dačovho Lomu a ich súvis s obradom. In: BURLASOVÁ, Soňa: *Kapitoly o slovenskej ľudovej piesni*. Ed. Hana Urbancová. Bratislava: Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2013, s. 21.

a voľnom repertoári.³⁵ Takéto označenie by sme mohli aplikovať aj na svadobný piesňový repertoár v Starej Pazove. Museli by sme si ho však prispôbiť z hľadiska piesní, ktoré sa v Starej Pazove vyskytujú. Napríklad, primárne obradové piesne sa viažu výlučne na predsvadobný zvyk rozlúčky so slobodou.³⁶ Texty týchto piesní sú úzko späté s obradom a jeho štruktúrou, ako z hľadiska formy, tak aj z hľadiska významu. Nakoľko predsvadobný zvyk rozlúčky so slobodou v Starej Pazove neexistoval, hlavným kritériom určovania primárnych obradových piesní môže byť práve text piesní a ich spätosť s konkrétnym obradovým úkonom. Sekundárne obradové piesne majú charakter prechodnej skupiny. Piesne sem patriace môžu oscilovať medzi príbuznými spevnými situáciami. Zároveň sem možno začleniť piesne, ktoré nemali pôvodne obradový charakter, časom však boli začlenené do rituálnej situácie, pričom tak plnia funkciu obradovej piesne.³⁷ Medzi voľný repertoár patria piesne, ktoré sú zo žánrového a funkčného hľadiska obradne indiferentné. Spievali sa v situáciách príležitostného charakteru. Obsahujú prevažne ľúbostnú tematiku.³⁸

Alica Elscheková hovorí o funkčných okruhoch preferovaných svadobných piesní, medzi ktorými rozlišuje: rôzne druhy predsvadobných ceremónií, príprava na svadbu, cesta do kostola, piesne pri svadobnej hostine, tanečný repertoár, snímanie party a čepčenie nevesty a zábavné (obradné) hry.³⁹

Eva Krekovičová sa pri členení svadobných piesní zameriava na tri problémové okruhy, pričom rozlišuje funkčné väzby piesne a obradu, odraz religióznych prvkov a cirkevného obradu v svadobnej piesni a piesne-prekáračky ako špecifickú formu dialógu.⁴⁰

Svadobný piesňový repertoár v Starej Pazove z hľadiska funkcie, spevných situácií a z hľadiska tematiky sme zadelili do troch skupín, pričom sme vychádzali z uvedených klasifikácií, ktoré sme prispôbili charakteru nášho materiálu:

1. svadobné piesne, ktoré sa viažu na konkrétny obradný úkon;
2. svadobné piesne, ktoré sa neviažu na konkrétny obradný úkon, avšak obsahujú svadobnú tematiku;
3. piesne neobsahujúce svadobnú tematiku, ktoré sú však pevnou súčasťou svadobného piesňového repertoáru pri tanci, pri rozličných prípravách svadobnej hostiny, po polnoci, po ceste alebo z cesty na sobáš atď.

Prvú skupinu tvoria piesne, ktoré sa viažu na určitý obrad alebo na konkrétne situácie, ktoré posúvajú priebeh svadobného ceremoniálu k jeho vyústeniu – k uskutočneniu manželstva. Tieto piesne majú svoje pevné, nemenné miesto v rámci jednotlivých

³⁵ URBANCOVÁ, Ref. 31, s. 68.

³⁶ URBANCOVÁ, Ref. 31, s. 68.

³⁷ URBANCOVÁ, Ref. 31, s. 86.

³⁸ URBANCOVÁ, Ref. 31, s. 68; s. 91-92.

³⁹ ELSCHKOVÁ, Alica: Funkcia a typy svadobných piesní. In: *Slovenský národopis*, roč. 45, 1997, č. 4, s. 382-390.

⁴⁰ KREKOVIČOVÁ, Eva: K vybraným problémom kontextových väzieb piesne vo svadobnom ceremoniáli. In: *Slovenský národopis*, roč. 37, 1989, č. 1-2, s. 123.

obradných úkonov a situácií.⁴¹ Dôležitú úlohu zohráva aj text, ktorý priamo nadväzuje na konkrétny obradný úkon alebo situáciu. Môžeme ich preto označiť za obradové svadobné piesne. V Starej Pazove nachádzame celkovo 12 takýchto piesní.

Obradných úkonov v rámci staropazovského svadobného ceremonálu v hlavný sobášny deň bolo viacero. Avšak môžeme rozlíšiť len niekoľko obradných momentov, na ktoré sa viažu určité obradové svadobné piesne:

- lúčenie nevesty deň pred sobášom;
- vyvedenie nevesty k obedu;
- pri svadobnej hostine za stolom;⁴²
- odobierka ženícha od jeho rodičov;
- odobierka nevesty od jej rodičov;
- príchod nevesty do domu ženícha a jeho rodičov;
- zloženie svadobného ozdobného venca a čepčenie nevesty;
- prvý svadobný tanec ženícha a nevesty.⁴³

Nejde o jediné obradné úkony či momenty (za obradné môžeme považovať množstvo iných úkonov, napríklad aj obliekanie nevesty do svadobného oblečenia),⁴⁴ ide však o jediné, na ktoré sa viažu určité obradové svadobné piesne.

V Starej Pazove sme nezaznamenali ani len zmienky o rozlúčke so slobodou, s akou sa stretávame v literatúre vo všeobecnosti.⁴⁵ Napriek tomu práve večer alebo noc pred svadbou bolo zvykom budúcej neveste zaspievať obradovú pieseň, ktorú uvádzame v Príklade 2 (*Prisňiv sa mi sníčok tejtoka jeseňi*). Spievali ju dievčatá pri čakaní ženícha a prvého družbu na noclah večer pred sobášom.

Ďalší moment, v rámci ktorého sa spievajú obradové piesne, je pri vyvádzaní nevesty k obedu. Pred sobášom ju ku stolu viedli mladé ženy (*svatvice*), ktoré jej zároveň spievali pieseň *Bivalo mi dobre* (Príklad 7). Nevesta si „naposledy“ sadá za stôl svojej matky a „naposledy“ môže jesť jej chlieb. Pieseň zároveň nepriamo evokuje blízku rozlúčku nevesty so svojou rodinou, jej smútok nad blížiacim sa momentom a obavy z toho, čo ju očakáva pri svokre.

Počas obeda sa spievala pieseň *Zeleňie sa paštrnáčik* (Príklad 4), ktorá mohla zaznieť viackrát v priebehu svadobného ceremonálu, pri každom podávaní jedla, či už v priebehu predsvadobnej večere, alebo počas obedov ako u nevesty, tak u ženícha.

Ďalšími obradnými úkonmi boli odobierky od rodičov u nevesty aj u ženícha. Pri tejto príležitosti sa zišla najbližšia rodina, pričom hudba nehrala. U ženícha dôležitú funkciu pri odobierke zohrával starejší. Po odobierke u ženícha sa zvykla spievať vojenská pieseň *Kedi je ocovi največmej žiav* (Príklad 5), ktorá neobsahuje svadobnú

⁴¹ BURLASOVÁ, Ref. 34, s. 23-25.

⁴² Pieseň *Zeleňie sa paštrnáčik*, ktorá vystupuje vždy pri svadobnom obede či večeri môžeme považovať za obradovú, ak vezmeme do úvahy skutočnosť, že samotná hostina je obradom, ktorý bol magickým úkonom. Jeho funkciou bolo prostredníctvom hojnosti privolať blahobyť. In: KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 192.

⁴³ Podobný prípad ako pri piesni *Zeleňie sa paštrnáčik*. KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 226-227.

⁴⁴ BURLASOVÁ, Ref. 34, s. 24.

⁴⁵ KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 125-127. URBANCOVÁ, Ref. 31.

tematiku. Avšak za obradovú ju možno považovať práve vďaka jej funkcii, ktorú postupne nadobudla, pričom získala svoje nemenné miesto vo svadobnom piesňovom repertoári. Z hľadiska členenia, ktoré využíva H. Urbancová, však patrí medzi sekundárne obradové svadobné piesne.

U nevesty dôležitú funkciu pri odobierke zohrával oddavač. Čítal text, ktorý nevesta po ňom opakovala. V ňom ďakuje svojim rodičom za výchovu a zároveň sa lúči so svojou najbližšou rodinou. Tesne po slovnej odobierke nasledovali tri obradové piesne, ktoré majú rozlúčkový charakter. Ide o piesne *Kvitňiže mi, kvitňi* (Príklad 6), *Od Dunaja ťichí vetrík povieva* (Príklad 9), *F tomto dome pekná céra* (Príklad 8).

Po ceste na sobáš ani po ceste zo sobáša sme nedokumentovali žiadnu pieseň, ktorá by verbálne nadväzovala na tieto situácie, ako to môžeme vidieť pri niektorých piesňach zo Slovenska.⁴⁶ Spieval sa celý rad piesní, pritom len menšina z nich obsahovala svadobnú tematiku.

Ďalšia obradová pieseň *Počujfe, počujfe* (Príklad 22) sa zvykla spievať až po príchode nevesty do domu ženícha. Spievali ju nevestine družice. Je jedinou ukážkou, ktorú by bolo možné chápať ako súčasť obradu, v rámci ktorého je nevesta prijatá do nového domu.⁴⁷

Obradný úkon skladania *párty* sme už opísali v predchádzajúcom texte. Pri tejto príležitosti sa spievali dve obradové piesne: *Stratila som pártu* (Príklad 25) a *Sadaj si Aňička* (Príklad 26). Po následnom začepčení sa spievala pieseň *Čo to džovča trkoce* (Príklad 27).

Posledným momentom, ktorý sme zaznamenali ako obradový, je prvý tanec ženícha a nevesty, ktorý tancovali tesne po prebraní peňažného daru zozbieraného do taniera z *lásky*. Pôvodne nešlo o obradový tanec, ale o tanec zábavného charakteru, ktorý však nadobudol obradovú funkciu.⁴⁸ Pri tejto príležitosti sa spievala pieseň *Za horou, za dolou* (Príklad 28).

Okrem piesne *Kedi je ocovi največmej žiav* v Príklade 5, ktorá súvisí s odobierkou ženícha, všetky ostatné piesne sú verbálne späté (vo väčšej alebo menšej miere) so spevnou situáciou, čo je typickým znakom obradových ľudových piesní.⁴⁹

Druhú skupinu tvoria piesne obsahujúce svadobnú alebo manželskú tematiku, avšak nemajú svoje pevné, nemenné miesto v rámci svadobného ceremoniálu, ani sa neviažu na žiadny obradný úkon. Môžu nadväzovať na určité situácie na svadbe,⁵⁰ avšak ich text nesúvisí priamo s konkrétnou obradovou fázou. Hranica medzi obradovými piesňami a piesňami z druhej skupiny nie je vždy úplne jednoznačná. Z uvedených príkladov sem možno zaradiť 8 piesní.

Takúto pieseň nachádzame hneď v Príklade 1. Pieseň *Kebi ste vi moja mamko vedeli* sa zvykla spievať pri odchode ženícha v predsvadobný večer na nocľah k neveste a po jeho príchode do jej domu. Okrem toho sa mohla spievať aj pri svadobnej tancovačke.

⁴⁶ BURLASOVÁ, Ref. 34, s. 44. ELSCHÉKOVÁ, Ref. 39, s. 385.

⁴⁷ VAŽANOVÁ-HORÁKOVÁ, Jadranka: K žánrovému vymedzeniu svadobnej obradovej piesne v internetnickom kontexte. In: *Piesňové žánre v tradičnej hudobnej kultúre. (=Studia Ethnomusicologica I.)*. Ed. Hana Urbancová. Bratislava : Ister Science; Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 1999, s. 63.

⁴⁸ KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 226.

⁴⁹ BURLASOVÁ, Ref. 34, s. 24.

⁵⁰ BURLASOVÁ, Ref. 34, s. 24-25.

Ďalšia pieseň sa zvykla spievať najmä pri obede, keď najprv zaznela modlitba, po nej hymna *Hej, Slováci* (Príklad 3).

Pri príchode pred bránu, či už svatvíc a družíc k ženíchovi, alebo ženícha s jeho svadobčanmi po nevestu, či nevesty a ženícha k jeho rodičom, vždy sa zvykla spievať pieseň *Otvárajte vráta* (Príklad 21), po ktorej hostí víтали domáci hostitelia. Podobne pri vypevádzaní hostí sa zvykla spievať pieseň *Visoko zorňička* (Príklad 30).

Posledné štyri piesne, ktoré sme zaradili do tejto skupiny, sa spievali pri rôznych príležitostiach, najčastejšie po ceste na sobáš a zo sobáša. Ide o piesne *Ej, hoja, hoja, sloboda moja* (Príklad 12), *Zaspievaj slávičku* (Príklad 19), *Tej panskej záhrade* (Príklad 15), *Nad Dunajom dve hviezdičky* (Príklad 29). Okrem týchto piesní, ktoré sme zaznamenali, existuje však aj rad ďalších, ktoré by bolo možné zaradiť do druhej skupiny.

Do tretej skupiny patria všetky ostatné piesne. Najčastejšie obsahujú lúboštnú tematiku, ale častá je aj vojenská tematika. Piesne sa zvykli spievať pri rozličných príležitostiach svadobného ceremonálu: pri predsvadobných prípravách, pri čakaní na ženícha, či už na noclah alebo na sobáš, po ceste družíc a svatvíc k ženíchovi, po ceste na sobáš a zo sobáša, pri tanci, pri čepčení nevesty (okrem uvedených obradových), po polnoci a pri ďalších neformálnych momentoch svadobného ceremonálu. Mnohé z nich sa nám nepodarilo zdokumentovať (aj pre ich množstvo).

Okrem uvedených piesní sme v rámci našich výskumov dokumentovali aj ďalšie piesne, ktoré sa zvykli spievať na svadbách. Informátori však neuviedli žiadne konkrétne situácie, preto usudzujeme, že ide o piesne z druhej skupiny alebo o piesne z tretej skupiny. Na ukážku uvádzame len niektoré z nich. Do druhej skupiny môžeme zaradiť piesne v Príkladoch 31 – 33 (*Lietala mi lastovienka, lietala; Fijala, fijala; Mamo moja, mamo*). Do tretej skupiny môžeme zaradiť piesne v Príkladoch 34 – 36 (*V našom šore biela ruža; Ó, jabĺčko, jabĺčko; Aj s tej straže za Dunajom*).

Hudobnoštyľová klasifikácia piesňového repertoáru

Medzi svadobnými piesňami zo Starej Pazovy nachádzame veľmi rozmanité hudobnoštyľové vrstvy. Pri ich klasifikácii sme vychádzali z vývinových období a štyľových vrstiev, ktoré uplatňujú slovenskí etnomuzikológovia pri členení slovenských ľudových piesní.⁵¹ Nakoľko sa staropazovský piesňový repertoár z hľadiska usporiadania do jednotlivých hudobnoštyľových vrstiev javil ako mimoriadne komplikovaný a rôznorodý,⁵² vznikla potreba vnútorného členenia jednotlivých hudobnoštyľových vrstiev. Toto členenie sa dotklo najmä štyľovej medzivrstvy modálneho charakteru a novej

⁵¹ ELSCHÉKOVÁ, Alica – ELSCHÉK, Oskár: *Slovenské ľudové piesne a nástrojová hudba. Antológia*. Bratislava : Osvetový ústav, 1982, s. 7-11. ELSCHÉKOVÁ Alica-ELSCHÉK, Oskár: *Úvod do štúdiá slovenskej ľudovej hudby*. Bratislava : Hudobné centrum, 2005, s. 63-124. ELSCHÉK, Oskár: *Piesne a hudba*. In: *Slovensko 3. Lud – 2. časť. Ludová kultúra*. Bratislava : Obzor, 1975, s. 1069-1080.

⁵² LENG, Ladislav: *Hudobné pozoruhodnosti Staropazovskej piesne*. In: *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Ed. Ján Turčan. Nový Sad : Obzor, 1972, s. 340-351. KMEŤ, Martin: *Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania*. In: *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Ed. Ján Turčan. Nový Sad : Obzor, 1972, s. 353-370.

piesňovej kultúry.⁵³ Hudobnoštyľová klasifikácia piesňového repertoáru zo Starej Pazovy je nasledovná:

I. Stará piesňová kultúra:

1. Magicko-rituálne piesne (recitačné, sekundtonálne, terctonálne nápevy);
2. Piesne roľníckej kultúry (kvarttonálne nápevy);
3. Piesne pastiersko-valaskej kultúry (kvinttonálne nápevy).

II. Štyľová medzivrstva modálneho charakteru:

1. Modálne piesne;
2. Pentatonické piesne a piesne so znakmi pentatoniky;
3. Hypotonálne piesne.

III. Nová piesňová kultúra:

1. Staršie harmonické piesne (tradičnej vrstvy);
2. a) Nová harmonická pieseň – nápevy tempo giusto bez bodkovaného rytmu;
b) Nová harmonická pieseň – nápevy tempo giusto s bodkovaným rytmom (novouhorská pieseň);
3. Piesne západoeurópskeho typu.

Okrem magicko-rituálnych piesní a piesní roľníckej kultúry, so všetkými ostatnými hudobnoštyľovými vrstvami sa stretávame aj pri staropazovskom slovenskom svadobnom piesňovom repertoári.

I. Stará piesňová kultúra a svadobné piesne zo Starej Pazovy

Zo starej piesňovej kultúry sme zaznamenali výskyt iba pastiersko-valaských (kvinttonálnych) piesní s kvintovou a kvitakordálnou tonálnou kostrou. Celkovo sme sem zaradili 7 piesní. Spoločným znakom týchto piesní je 4-dielna otvorená forma a ambitus presahujúci interval čistej kvinty. Nachádzame tu nápevy v rozsahu čistej sexty, malej septimy, čistej oktávy alebo veľkej nóny.

Medzi ukážky s kvintovou tonálnou kostrou $g^1 - d^2$ radíme piesne *Otvárajte vráta* (Príklad 21), *Chodila Zuzana okolo Dunaja* (Príklad 22) a *Visoko zorňička* (Príklad 30). Prvé dve piesne majú identický nápev. Všetky tri ukážky majú 4-dielnu otvorenú formu so schémou ABCD a izometrickú 6-slabičnú stavbu verša.

Medzi kvinttonálne piesne s kvintakordálnou kostrou $g^1 - h^1 - d^2$ patria dve obradové piesne: *Stratila som pártu* (Príklad 25) a *Čo to džovča trkoce* (Príklad 27). Obe majú 4-dielnu otvorenú formu. Prvá pieseň má schému ABA'C a bimetrickú striedavú stavbu verša (6 5 6 5), zatiaľ čo druhá pieseň má schému AABC (7).

V ďalšej piesni *Fijala, fijala* (Príklad 32) okrem kvintakordálnej kostry $g^1 - h^1 - d^2$ nachádzame aj prvky novouhorského bodkovaného rytmu, čo nie je neobvyklým javom v staropazovských slovenských ľudových piesňach.⁵⁴ Aj táto pieseň má 4-dielnu

⁵³ LOMEN, Ref. 1.

⁵⁴ LOMEN, Ref. 32.

otvorenú formu ABCD, na rozdiel od predchádzajúcich piesní má však heterometrickú stavbu verša (6 6 11 9).

Poslednou ukážkou s kvintakordálnou kostrou je pieseň *Lietala mi lastovienka lietala* (Príklad 31) s rubatovým prednesom. Má neobvyklú formovú stavbu a slabičnú stavbu verša – 4-dielnu otvorenú so schémou aBa'C (4 7 4 7).

Takmer všetky uvedené príklady obsahujú spodnú kvartu, v dôsledku čoho sa ambit rozšíril na interval čistej oktávy, prípadne veľkej nóny. Tento jav označujú Elschekovci ako rozšírenie tónového priestoru.⁵⁵

II. Štýlová medzivrstva modálneho charakteru v svadobných piesňach zo Starej Pazovy

O niečo početnejšie sú piesne patriace do štýlovej medzivrstvy modálneho charakteru, do ktorej možno začleniť 10 piesní. V rámci nej sa v staropazovskom svadobnom piesňovom repertoári vyskytujú modálne piesne (4), pentatonické piesne (3) a hypotonálne piesne (3).

Spoločným znakom modálnych svadobných piesní sú širokorozsahové melódie. Vo všetkých je presiahnutý interval septimy, ich ambitus sa pohybuje v intervale nóny, oktávy a decimy. Z hľadiska tonality v nich absentuje prítomnosť smerného tónu. Typickým znakom je pokles centrálného tónu na spodnú veľkú sekundu. Väčšinou ide o pomalšie nápevy, alebo nápevy mierneho tempa. Ďalším typickým znakom je bohatá aplikácia ozdôb. Dominujúcim formovým útvarom je 4-dielna otvorená forma. Všetky uvedené znaky modálnych svadobných piesní sú zhodné so znakmi modálnych piesní zo Starej Pazovy.⁵⁶

Medzi modálnymi piesňami sa vyskytuje len jedna obradová pieseň *Sadaj si Aňička* (Príklad 26). Ako jediná neobsahuje pokles centrálného tónu na spodnú veľkú sekundu. Má ťahavý nápev a striedavé metrum. Jej forma je 4-dielna otvorená AA'BC (6).

Ďalšie tri piesne sa zvykli spievať po ceste na sobáš alebo zo sobáša, príp. po ceste družíc k ženíchovi, nakoľko ich pomalý charakter vyhovoval tempu kráčania. Pieseň *Saďilo d'jovča laluju* (Príklad 24) má pravidelné 2/4 metrum. Ambitus dosahuje interval veľkej decimy. Výrazná je descendenčná melodická línia, čo je jedným z archaických znakov slovenských ľudových piesní. Forma piesne je 4-dielna otvorená ABCD (5 7 6 7). V piesni *Na Pazovskej veži* (Príklad 13) je nápadný pokles centrálného tónu na spodnú veľkú sekundu, ktorý sa v priebehu piesne objaví niekoľkokrát. Ako jediná má 5-dielnu uzavretú formu ABCDA' (6). V piesni *Tem pazovskí kostolíček* (Príklad 11) nachádzame ametrický nápev s rozmanitým rytmickým členením a s bohatým zastúpením ozdôb. Má 4-dielnu otvorenú formu ABCD s heterometrickou slabičnosťou (8 7 12 8).

Aj medzi pentatonickými piesňami nachádzame jednu obradovú pieseň – *F tomto dome pekná céra* (Príklad 8). Jej tónový rad zodpovedá pentatonike RE ($g^1 - b^1 - c^2 - d^2 - f$).⁵⁷ Ide o 5-tónový rad bezpoltónovej pentatonicej stupnice. Pieseň má 4-dielnu uzavretú formu ABB'A (8) a pravidelné 4/4 metrum.

⁵⁵ ELSCHÉKOVÁ Alica – ELSCHÉK, Oskár: *Úvod do štúdia slovenskej ľudovej hudby*, Ref. 51, s. 89-98.

⁵⁶ LOMEN, Ref. 32.

⁵⁷ KRESÁNEK, Jozef: *Tonalita*. Bratislava : Opus, 1982, s. 60-69. LOMEN, Ref. 32.

Ďalšie dve piesne obsahujú iba prvky pentatoniky. Ide o piesne, ktoré majú v tónovom rade len jednu malú terciu. Etnomuzikológ Martin Kmeť označil takéto piesne ako piesne obsahujúce *infrapentatoniku*.⁵⁸ Takáto pentatonika zvykne byť pred záverom piesne narušená, t. j. interval malej terciu je vyplnený sekundovým postupom. V piesni *Zeleňie sa paštrnáčik* (Príklad 4) sa interval malej terciu nachádza medzi tónmi d^2 a f^2 , a pritom je v samotnom začiatku piesne narušený ozdobou e^2 . Ambitus piesne je v rozsahu veľkej nóny, pričom má 4-dielnu otvorenú formu ABB'C (8 6 6 6).

Podobne aj v piesni *F šírom poli strom zeleňí, rakita* (Príklad 17) je interval malej terciu medzi tónmi d^2 a f^2 narušený tónom es^2 , vďaka čomu vznikol úplný tónový rad. Pieseň má 2-dielnu otvorenú formu AB (11), ambitus veľkej nóny a pravidelné 4/4 metrum.

Medzi hypotonálnymi piesňami je obradovou rozlúčková pieseň *Od Dunaja tíchi vetrík povieva* (Príklad 9). Pieseň je jedinečnou ukážkou nielen medzi svadobnými piesňami, ale medzi hypotonálnymi a staropazovskými piesňami vôbec. Neokončí sa totiž na spodnej kvarte, ale na spodnej kvinte, čím pôsobí ako neukončená. Netypickou je aj jej forma – 4-dielna otvorená so schémou aBcB' (4 7 4 7), v ktorej je prvý a tretí diel výrazne kratší než druhý a štvrtý diel. Jej ambitus je v rozsahu čistej oktávy. Pieseň má ametrický, ťahavý nápev, v rámci ktorého sa vyskytujú aj ozdoby.

Ďalšie dve ukážky *Prisňiv sa mi sníčok* (Príklad 2) a *Od bírošu do várošu* (Príklad 16) majú typický záver na spodnej kvarte. Obe majú striedavé metrum a otvorenú 4-dielnu formu ABCD, ktorá má pri prvej piesni izometrickú 6-slabičnú stavbu verša, pri druhej je táto stavba heterometrická (8 7 10 7).

III. Nová piesňová kultúra v svadobných piesňach zo Starej Pazovy

V rámci novej piesňovej kultúry nachádzame najbohatšie zastúpenie staropazovských svadobných piesní. Patrí sem zvyšných 19 piesní, ktoré sme uviedli v piesňovej prílohe.

Najpočetnejšiu skupinu medzi svadobnými piesňami tvoria staršie harmonické piesne; do nej možno zaradiť 9 piesní. V staropazovskom piesňovom repertoári odlišujeme dve podskupiny: **staršie harmonické piesne s ambitom IV-5/6⁵⁹** a **nápevy ťahavého typu**.⁶⁰ Okrem jednej piesne, ktorá má ťahavý nápev, všetky ostatné svadobné piesne z uvedenej hudobnosťlovej vrstvy patria do prvej skupiny starších harmonických piesní. Ich spoločným znakom je ambitus v rozsahu oktávy alebo nóny, ktorý sa dosiahne vystúpením tónového radu na vrchnú kvintu alebo sextu a zostúpením od centrálného tónu na spodnú kvartu. Aj pri týchto piesňach je najčastejšou 4-dielna otvorená forma. Všetky majú durový charakter. Väčšina z nich má mierne rýchle tempo a pravidelné metrum, najčastejšie 2/4.

V uvedenej hudobnosťlovej vrstve nachádzame dve obradové piesne: *Bivalo mi dobre* (Príklad 7) a *Počujťe, počujťe* (Príklad 22). Ich formová stavba je identická: obe

⁵⁸ KMEŤ, Ref. 1, s. 30-32.

⁵⁹ URBANCOVÁ, Hana: Vianočné piesne v slovenskej ľudovej tradícii. In: *Slovenská hudba*, roč. 27, 2001, č. 4, s. 531. ELSCHKOVÁ, Alica: Základná etnomuzikologická analýza. In: *Hudobnovedné štúdie*, roč. 6, 1963, s. 146.

⁶⁰ LOMEN, Ref. 32.

majú 4-dielnu uzavretú formu so schémou ABCA' a 6-slabičnú stavbu verša s rytmickým zahustením v diele C (6 6 6+6 6). Obe majú pravidelné 2/4 metrum. Jediný rozdiel nachádzame pri ambite, ktorý v prvej piesni dosahuje interval veľkej nóny, v druhej interval čistej oktávy.

Ďalšie štyri ukážky majú 4-dielnu otvorenú formu so schémou ABCD. Piesne sa líšia z hľadiska slabičnej stavby verša. V piesni *Zaspievaj slávičku* (Príklad 19) nachádzame pravidelnú 6-slabičnosť, pri piesni *V našom šore biela ruža* (Príklad 34) sa vyskytuje bimetrická striedavá slabičná stavba (8 7 8 7), v piesni *Nad Dunajom dve hviezdičky* (Príklad 29) je táto stavba bimetrická (8 8 12 8). Uvedené piesne majú mierne rýchle tempo. Tanečné tempo má ako jediná pieseň *Sadla muška na konárik* (Príklad 23) so striedavou bimetrickou stavbou (8 5 8 5). Od predchádzajúcich ukážok sa líši aj prvkami novouhorského štýlu, ktoré sa prejavili v podobe bodkovaného rytmu, čo nie je neobvyklým javom v staropazovskom piesňovom repertoári, najmä pri piesňach tanečného charakteru.

O niečo odlišnejšiu ukážku formy a prednesu nachádzame v piesni *Ej, hoja, hoja, sloboda moja* (Príklad 12). Má pomalé tempo, v dôsledku čoho interpretky dôsledne uplatňovali glissandá. Je to jeden z výrazných znakov staropazovského spevu. Pieseň má 3-dielnu otvorenú formu ABC (10 10 5).

S odlišnou formou sa stretávame aj pri piesni *Štiri nôcke nespala som* (Príklad 14), ktorá má 5-dielnu otvorenú formu so schémou ABCDE (8 8 6 6 11). Ako jediná medzi staršími harmonickými svadobnými piesňami má striedavé metrum.

Posledná ukážka *Idem, idem lebo misím* (Príklad 10) patrí k druhej skupine starších harmonických piesní medzi ťahavé nápevy. Pieseň má molový charakter, v rámci ktorého absentuje smerný tón. Ambitus piesne je v rozsahu veľkej nóny, pričom tónový rad nepoklesol pod centrálny tón. Pieseň má pravidelné 4/4 metrum a bohato aplikované ozdoby.

Medzi nové harmonické piesne *tempo giusto bez bodkovaného rytmu* možno zaradiť len 3 piesne, medzi ktorými nenachádzame spoločné znaky. V piesni *Hej, Slováci* (Príklad 3) nachádzame ambitus v rozsahu čistej oktávy, durový charakter a 4-dielnu otvorenú formu AABC s pravidelnou 14-slabičnou izometriou.

Obradová pieseň *Kedi je ocovi največmej žiav* (Príklad 5) sa z hľadiska interpretácie podobá modálnym piesňam alebo ťahavým nápevom zo staršej harmonickej vrstvy. Má totiž pomalé tempo, ťahavý nápev, množstvo ozdôb a široký ambitus. Medzi nové harmonické piesne ju však radíme vďaka 4-dielnej uzavretej forme AA⁵BA' (10) a výskytu smerného tónu, čo sú typické znaky nových harmonických piesní.⁶¹

Pieseň *Ó, jabĺčko, jabĺčko* (Príklad 35) má molový charakter bez prítomnosti smerného tónu. Jej forma je 4-dielna otvorená ABCD (7 7 6 6). Má pravidelné 2/4 metrum a ambitus v rozsahu veľkej nóny.

Medzi nové harmonické piesne *tempo giusto s bodkovaným rytmom* radíme 6 piesní, z ktorých je jedna obradová. Ich spoločným znakom je rýchle, tanečné tempo, prítomnosť typického bodkovaného novouhorského rytmu (krátka-dlhá), pravidelné 2/4 metrum, prítomnosť smerného tónu takmer vo všetkých piesňach a široký ambitus (najčastejšie v rozsahu nóny alebo decimy).

⁶¹ ELSCHÉKOVÁ – ELSCHÉK: *Slovenské ľudové piesne a nástrojová hudba. Antológia*. Ref. 51, s. 11.

Obradová pieseň *Kvitňi že mi, kvitňi* (Príklad 6) má 4-dielnu uzavretú formu AA⁵BA' (12), pričom aj v diele B badať náznaky druhého dielu A⁵. Takmer identickú formu nachádzame aj v piesni *Aj s tej straže za Dunajom* (Príklad 36), ktorá má schému AA⁵BA (8).

Ďalšie tri piesne obsahujú 4-dielnu otvorenú formu ABCD, pričom sa líšia predovšetkým z hľadiska slabičnej veršovej stavby. Pieseň *Za horou, za dolou* (Príklad 28) má durový charakter a pravidelnú 6-slabičnosť. S izometriou sa stretávame aj v molovej piesni *Kebi ste vi moja mamko vedeli* (Príklad 1), ktorá je 11-slabičná. V piesni *Za tou našou záhradkou, za tou našou záhradou* (Príklad 18) nachádzame bimetricnú striedavú stavbu verša (8 7 8 7).

S netypickou formou pre túto hudobnoštýlovú vrstvu sa stretávame pri piesni *Mamo moja, mamo* (Príklad 33). Má 3-dielnu otvorenú formu ABc (12 12 6). Jej ďalšie znaky sú podobné s predchádzajúcimi ukážkami.

Jedinou svadobnou piesňou, ktorú sme zaradili medzi nové harmonické piesne západoeurópskeho typu je pieseň *Tej panskej záhrade* (Príklad 15). Má valčíkový charakter. Jej 3/4 metrum je však v priebehu piesne dvakrát narušené. Pieseň má ambitus čistej oktávy. Tónový rad od základného tónu vystúpi iba na vrchnú kvintu. Forma piesne je 4-dielna otvorená so schémou ABCD a 6-slabičnou stavbou verša, ktorá je v diele C zahustená (6 6 6+6 6).

K porovnaniu so svadbou a svadobnými piesňami z územia Slovenska

Osobitnú problematiku predstavuje porovnanie svadobného ceremonálu a svadobných piesní Starej Pazovy s tými zo Slovenska, z ktorého vyplývajú výraznejšie odlišnosti. V našej štúdií len stručne načrtujeme niektoré z nich. Pri porovnávaní sme vychádzali zo štúdie Alice Elschekovej *Svadba a svadobné piesne*, v rámci ktorej autorka podáva širší obraz nielen o svadobných piesňach, ale aj o jednotlivých obradných úkonoch, ktoré s nimi súvisia. Pritom siaha až do minulosti, v ktorej boli mnohé svadobné úkony späté s magicko-rituálnym kontextom.⁶²

Aj v staropazovskom svadobnom ceremonáli je ústrednou postavou nevesta – tzv. *mladá*. Okolo jej postavy sa po stáročia vyvinuli poverové úkony a magické praktiky, ktoré mali zaistiť úspech novej rodiny a zabezpečenie budúceho potomstva. Takou bola napríklad ochrana pred démonmi tým, že sa do kostola šlo nerovnou cestou, alebo podstrčením nepravnej nevesty, čo sa zvyklo praktizovať v niektorých regiónoch Slovenska.⁶³ Zmienky o uvedených obyčajach sme v Starej Pazove nezaznamenali. Najstarší informátor Ján Pecník (nar. 1930) si ešte pamätal obradné obyčaje, ktoré sa vykonávali tesne po sobášii v dome nevesty. Mali jej zabezpečiť blaho, ako materiálne, tak i rodinné (*jedeňia* medzi, *gazeňia štverňi*, *lúčaňie žita*). Tieto úkony majú pravdepodobne svoj pôvod v archaických magických rituáloch. V období, ktoré opísal, sa však už nepraktizovali.

⁶² ELSCHÉKOVÁ, Alica: *Svadba a svadobné piesne*. In: *Ludové hudobné a tanečné zvykoslovie. Musicologica slovacica 14*. Ed. Oskár Elschek. Bratislava : Veda, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1989, s. 72-122.

⁶³ ELSCHÉKOVÁ, Ref. 62, s. 80-81.

Niektoré pozostatky magických úkonov v Starej Pazove si môžeme všimnúť pri skladaní party, keď družba viedol nevestu tri razy okolo stola, pričom niesol v jednej ruke tri horiace sviece a v druhej šatku, ktorej sa nevesta držala z jej druhého konca. So šatkou alebo ručníkom a krúžením okolo stola sa stretávame aj na Slovensku, avšak v mierne odlišnom kontexte.⁶⁴ Nezaznamenali sme však zmienky o obyčajach stínania vrkoča po zložení party, či o výkupe svadobného vienka, ktoré sa zvykli vykonávať v niektorých obciach Slovenska.⁶⁵ Podobne v Starej Pazove nebolo zvykom ukladať novomanželov na lôžko; v tomto období sa to už pokladalo za „nemoderné“.⁶⁶

Z jednotlivých predmetov, ktoré ukrývali sakrálnu významu magicko-rituálnych tradícií (stôl, domové prahy, krb, svieca, chlieb)⁶⁷ pri svadobných obradoch v Starej Pazove dôležitú funkciu mal najmä stôl. Objavuje sa vo viacerých fázach svadobného ceremonálu, napríklad pri vyvádzaní nevesty za stôl k „poslednému obedu“ u svojej matky. Podobne aj odobierka sa zvykla konať vonku pred stolom. Stôl mal dôležité miesto aj pri skladaní party, ktorej predchádzala trojnásobná obchádzka okolo stola. Zmienky o ňom, ale aj o prahoch, svieci či chlebe, nachádzame aj v niektorých svadobných obradových piesňach.⁶⁸

Dôležitými postavami svadobného ceremonálu na Slovensku boli prvý družba a starejší. Ich funkcie boli natoľko dôležité, že sa spomínajú aj v piesňach.⁶⁹ V Starej Pazove dôležitú funkciu mal nielen hlavný družba a starejší, ale aj oddavač. Významné postavenie patrilo aj hlavnej družici a hlavnej svatvici. Zmienky o nich v staropazovskom svadobnom piesňovom repertoári však nenachádzame.

Odišný je aj svadobný piesňový repertoár. V štúdiu *Svadba a svadobné piesne*⁷⁰ sme zaznamenali len jednu pieseň, ktorá sa vyskytuje aj v staropazovskom svadobnom piesňovom repertoári (*Parta moja parta / Stražila som pártu*). Odišná je aj hudobnoštylová klasifikácia staropazovského svadobného piesňového repertoáru. Zatiaľ čo medzi svadobnými piesňami na Slovensku najpočetnejšiu skupinu tvoria kvinttonálne nápevy, v Starej Pazove sú to staršie harmonické piesne.⁷¹ Medzi svadobnými piesňami zo Slovenska majú významné postavenie aj kvarttonálne typy. V Starej Pazove sa s nimi nestretávame.⁷² Z hľadiska formy sú svadobné piesne zo Slovenska oveľa pestrejšie.⁷³ V staropazovskom svadobnom piesňovom repertoári má absolútnu prevahu 4-dielna otvorená forma ABCD. Takéto výrazné rozdiely pravdepodobne súvisia s obdobím, v ktorom sa Slováci prisťahovali na toto územie, ako aj s predchádzajúcimi miestami, na ktorých pobudli pred príchodom do Starej Pazovy.⁷⁴

⁶⁴ ELSCHÉKOVÁ, Ref. 62, s. 86.

⁶⁵ ELSCHÉKOVÁ, Ref. 62, s. 88, 90. KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 249-252.

⁶⁶ KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 252-259. BOTÍKOVÁ, Ref. 4, s. 103.

⁶⁷ ELSCHÉKOVÁ, Ref. 62, s. 86. KOMOROVSKÝ, Ref. 6, s. 231-238.

⁶⁸ Pozri texty obradových piesní *Bivalo mi dobre* (Príklad 18) a *Kvitňiže mi, kvitňi* (Príklad 5).

⁶⁹ ELSCHÉKOVÁ, Ref. 62, s. 87-88.

⁷⁰ ELSCHÉKOVÁ, Ref. 62, s. 93.

⁷¹ ELSCHÉKOVÁ, Ref. 62, s. 96, s. 104.

⁷² ELSCHÉKOVÁ, Ref. 62, s. 104.

⁷³ ELSCHÉKOVÁ, Ref. 62, s. 105.

⁷⁴ LOMEN, Ref. 32.

Záver

V súčasnosti nadobudla svadba v Starej Pazove úplne iný charakter, než mali jej staršie podoby, ktoré sme opísali. V novej podobe trvá už len jeden deň, pričom podľa slov informátorov prakticky zanikli všetky obradné úkony a zvyky. Okrem súčasných hudobných a módných trendov jedným z dôvodov ich zániku je aj usporiadanie svadobnej hostiny v reštaurácii, v dôsledku čoho nie je možné jednotlivé obradné úkony vykonať.

Svadobný piesňový repertoár pozostáva nielen z tradičných slovenských piesní, ale aj z piesní zábavného charakteru, prevažne v srbskom jazyku. K spievaniu srbských piesní prispieva aj čoraz častejšie uzatváranie zmiešaných manželstiev. Z uvedených dôvodov má preto dokumentovaný svadobný materiál zo Starej Pazovy veľkú hodnotu.

Nakoľko predkovia Staropazovčanov pochádzali najmä zo Zvolena, jeho okolia a z okolia Banskej Bystrice,⁷⁵ teda najmä z Podpoľania a Horehronia, predmetom ďalšieho výskumu môže byť porovnanie svadobného ceremoniálu a svadobného piesňového repertoáru Starej Pazovy so svadobným ceremoniálom a piesňovým repertoárom uvedených regiónov. Predmetom ďalšieho skúmania môže byť aj výskyt symbolických významov, ale aj výskum pozostatkov magických úkonov či prvkov v svadobnom ceremoniáli a v svadobných piesňach danej lokality.

Štúdia je súčasťou grantového projektu VEGA č. 2/0165/14 „Žena v tradičnej hudobnej kultúre“ (2014 – 2017), riešeného v Ústave hudobnej vedy SAV.

⁷⁵ TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1972, s. 8.

Bibliografia

- ANDRÁŠIK, Pavel – MIŠKOVIC, Juraj – ŠIPICKÝ, Ján: *V národe a s národom. K 225. výročiu slovenského evanjelického a.v. cirkevného zboru v Starej Pazove. IV. zväzok*. Stará Pazova : Miestna organizácia Matice slovenskej; Slovenský evanjelický a.v. cirkevný zbor, 1994.
- BENKOVÁ, Kvetoslava: *Od Petrovca do Málnca. Zbierka slovenských ľudových piesní. I. časť – Svadba*. Báčsky Petrovec : Ast Kultúra, 2005.
- BENŽA, Mojmir: Znaký svadobného sprievodu vo svetle symboliky. In: *Slovenský národopis* 37, 1989, č. 1-2, s. 51-69.
- BOTÍKOVÁ, Marta: Svadobný obrad u Slovákov vo Vojvodine. In: *Slovenský národopis* 37, 1989, č. 1-2, s. 99-105.
- BURLASOVÁ, Soňa: Svadobné piesne z Dačovho Lomu a ich súvis s obradom. In: BURLASOVÁ, Soňa: *Kapitoly o slovenskej ľudovej piesni*. Ed. Hana Urbancová. Bratislava : Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2013, s. 17-52.
- BURLASOVÁ, Soňa: Vplyv dvojakého osídlenia na piesňový folklór Selenče (I). In: *Slovenský národopis*, roč. 19, 1971, č. 3, s. 437-476.
- ELSCHEK, Oskár: Piesne a hudba. In: *Slovensko 3. Lud – 2. časť. Ludová kultúra*. Bratislava : Obzor, 1975.
- ELSCHEKOVÁ Alica – ELSCHKEK, Oskár: *Úvod do štúdia slovenskej ľudovej hudby*. Bratislava : Hudobné centrum, 2005.
- ELSCHEKOVÁ, Alica – ELSCHKEK, Oskár: *Slovenské ľudové piesne a nástrojová hudba. Antológia*. Bratislava : Osvetový ústav, 1982.
- ELSCHEKOVÁ, Alica: Funkcia a typy svadobných piesní. In: *Slovenský národopis* 45, 1997, č. 4, s. 382-391.
- ELSCHEKOVÁ, Alica: Svadba a svadobné piesne. In: *Ľudové hudobné a tanečné zvykoslovie. Musicologica slovacica 14*. Ed. Oskár Elschek. Bratislava : Veda, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1989, s. 72-122.
- ELSCHEKOVÁ, Alica: Základná etnomuzikologická analýza. In: *Hudobnovedné štúdie*, roč. 6, 1963, s. 117-178.
- FEGLOVÁ, Viera: Funkcia priestoru pri obradnom prijatí nevesty do domu ženicha. In: *Slovenský národopis* 37, 1989, č. 1-2, s. 34-40.
- FILIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: *Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy*. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996.
- JÁREK, Marián: Spevník ľudových piesní. In: ČUKAN, Jaroslav (ed.): *Pivnica. Kultúrne tradície Slovákov v Báčke*. Báčsky Petrovec : Slovenské vydavateľské centrum; Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 245-301.
- KMEŤ, Martin: Tematicko-obsahové, hudobno-štrukturálne a prednesové zvláštnosti staropazovských piesní. In: FILIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: *Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy*. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996, s. 19-36.
- KMEŤ, Martin: Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania. In: *Stará Pazova 1770 – 1970. Zborník štúdií a článkov*. Ed. Ján Turčan. Nový Sad : Obzor, 1972, s. 353-370.
- KOMOROVSKÝ, Ján: *Tradičná svadba u Slovanov*. Bratislava : Univerzita Komenského, 1976.
- KREKOVIČOVÁ, Eva: K vybraným problémom kontextových väzieb piesne vo svadobnom ceremonáli. In: *Slovenský národopis* 37, 1989, č. 1-2, s. 123-133.
- KRESÁNEK, Jozef: *Tonalita*. Bratislava : Opus, 1982.
- LENG, Ladislav: Hudobné pozoruhodnosti Staropazovskej piesne. In: *Stará Pazova 1770 – 1970. Zborník štúdií a článkov*. Ed. Ján Turčan. Nový Sad : Obzor, 1972, s. 340-351.

- LENOVSKÝ, Ladislav: Svadobné obyčaje. In: ČUKAN, Jaroslav (ed.): *Silbaš. Kultúrne tradície Slovákov v Báčke*. Nový Sad : Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov; Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, s. 276-323.
- LEŠČÁK, Milan: *Pramene k tradičnej duchovnej kultúre Slovenska. II. Zväzok. Slovenské svadby*. Bratislava : Prebudená pieseň, 1996.
- LILGE, Karol: *Stará Pazova. Monografia*. Myjava : tlačou a nákladom D. Pažického, 1932, re-print v roku 2010. Stará Pazova : Miestny odbor Matice slovenskej. Bomil Print, 2010.
- LOMEN, Kristina: Piesňová tradícia Slovákov v Starej Pazove. In: *Ethnomusicologicum V*. Ed. Hana Urbanová. Bratislava : Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2017, s. 183-277.
- LOMEN, Kristina: *Piesňová tradícia Slovákov v regióne Vojvodina v Srbsku*. [Dizertačná práca.] Bratislava : Filozofická fakulta Univerzity Komenského; Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2017.
- SIRÁCKY, Ján: Stará Pazova – centrum slovenského osídlenia v Srieme. In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1972, s. 91-106.
- TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1972.
- URBANOVÁ, Hana: Pieseň a obrad: predsvadobný zvyk „spievanie pri venci“ na strednom Považí. In: *Slovenská hudba*, roč. 31, 2005, č. 1, s. 63-100.
- URBANOVÁ, Hana: Vianočné piesne v slovenskej ľudovej tradícii. In: *Slovenská hudba*, roč. 27, 2001, č. 4, s. 508-557.
- VAŽANOVÁ-HORÁKOVÁ, Jadranka: K žánrovému vymedzeniu svadobnej obradovej piesne v interetnickom kontexte. In: *Piesňové žánre v tradičnej hudobnej kultúre*. (= *Studia Ethnomusicologica I.*) Ed. Hana Urbanová. Bratislava : Ister Science; Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 1999, s. 51-76.

PRÍLOHY

Tabuľka 1: Svadobné piesne a spevné situácie svadobného ceremoniálu

<i>Keby ste vi moja mamko vedeli</i>	pri vyprevádzaní ženicha na noclah k neveste
<i>Prisňiv sa mi sňičok tejtoka jeseňi</i>	pred čakaním ženicha na noclah
<i>Hej, Slováci</i>	pred svadobným obedom
<i>Zeleňie sa paštrnáčik</i>	počas obeda
<i>Kedi je ocovi največmej žiav</i>	pri odobierke ženicha
<i>Kvitňiže mi, kvitňi</i>	pri vyvádzaní mladej k obedu; pri odobierke nevesty
<i>Bívalo mi dobre</i>	pri vyvádzaní mladej k obedu; pri odobierke nevesty
<i>F tomto dome pekná céra</i>	pri vyvádzaní mladej k obedu; pri odobierke nevesty
<i>Od Dunaja tichí vetrik povieva</i>	po odobierke pred odchodom na sobáš
<i>Idem, idem, lebo misím</i>	po ceste na sobáš
<i>Tem pazovskí kostoliček</i>	po ceste na sobáš
<i>Ej, hoja, hoja, sloboda moja</i>	po ceste na sobáš
<i>Na pazovskej veži</i>	po ceste na sobáš
<i>Štiri nôcke ňespala som</i>	po ceste na sobáš/po ceste zo sobáša
<i>Tej panskej záhrade</i>	po ceste na sobáš
<i>Od bírošu do várošu</i>	po ceste na sobáš/po ceste zo sobáša
<i>F šírom poli strom zelení rakita</i>	po ceste na sobáš/po ceste zo sobáša
<i>Za tou našou záhradenkou, za tou našou záhradou</i>	po ceste na sobáš/po ceste zo sobáša
<i>Zaspievaj slávičku</i>	po ceste zo sobáša
<i>Chodila Zuzana okolo Dunaja</i>	po ceste zo sobáša
<i>Otvárajte vráta</i>	pred bránou ženichovho/nevestinho domu
<i>Počujťe, počujťe</i>	po príchode ženicha a nevesty k ženichovým rodičom
<i>Sadla muška na konárik</i>	pri tanci/pred skladaním párty
<i>Sadilo džovča laluju</i>	pred skladaním párty
<i>Stratila som pártu</i>	pri obchádzaní okolo stola; pri skladaní párty
<i>Sadaj si Aňička</i>	pri skladaní párty
<i>Čo to džovča trkoce</i>	pri čepčení
<i>Za horou, za dolou</i>	pri prvom manželskom tanci
<i>Nad Dunajom dve hviezdičky</i>	rôzne
<i>Visoko zornička</i>	pri vyprevádzaní hostí
<i>Lietala ma lastovienka, lietala</i>	rôzne
<i>Fijala, fijala</i>	pri tanci
<i>Mamo moja mamo</i>	pri tanci
<i>V našom šore biela ruža</i>	rôzne
<i>Ó jablčko, jablčko</i>	rôzne
<i>Aj s tej straňe za Dunajom</i>	pri tanci

Piesňová príloha

Príklad 1: pri vyprevádzaní ženicha na nocľah k neveste, spev: Ján Pecník (nar. 1930), zápis: Kristína Lomen, jún 2014, Stará Pazova

Ke - bi s'te vi mo - ja ma - mko ve - d'e - ľi,
 a - kí je to ľa - škí ži - vot brez že - ni, vo - ňe, v no - ci
 bi s'te ma - mko ňe - spa - ľi, ľem bi s'te mi mla - dú že - nu
 hľa - da - ľi. Vo - ňe, v no - ci bi s'te ma - mko ňe - spa - ľi,
 ľem bi s'te mi mla - dú že - nu hľa - da - - ľi.
 1) 2. s'fa 2) 2. s'fa

<p>1. Kebi s'te vi moja mamko ved'eli,
 akí je to ľaškí život brez ženi,
 /: voňe, v noci bi s'te mamko ňespali,
 ľem bi s'te mi mladú ženu hľadali. :/</p> | <p>2. Kerí, kerí zamiluje, má ju brať,
 nak ňebráňia aňi otec, aňi mať,
 /: a ja som si zamiluvau, ňezav som,
 vidala sa frajerôčka, plakau som. :/</p> |
|---|---|

Príklad 2: pred príchodom ženicha na nocľah k neveste, spev: Ján Pecník (nar. 1930), zápis: Kristína Lomen, október 2014, Stará Pazova

Pri - sňiv sa mi sňí - čok te - jto - ka
 je - se - ňi, že som mo - jej ma - tki
 3)5) 4)

ja na vi - le - ťe - ťe - ňí.

1) 2. sfa, 3. sfa 2) 2. sfa 3) 2. sfa 4) 2. sfa 5) 3. sfa 6) 3. sfa

1. Prisňiv sa mi sníčok
tejtoka jeseňi,
že som mojej matki
ja na vileteňi.
2. Ňi na vileteňi,
ale odleťeť mám.
Na koho vás mamko,
na koho vás nahám.
3. Nahám vás ja mamko
lem na Pána Boha,
nak vás opatruje,
pokím mu je vôľa.

Príklad 3: pred svadobným obedom, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

Hej, Slo - vá - ci, e - šťe na - ša slo - ve - nská reč ži - je,
po - kiaľ na - še ve - rné sr - ce za náš ná - rod bi - je.

Ži - je, ži - je duch slo - ve - nský, bu - d' e žit' na ve - ki.

Hrom a pe - klo má - rňe na - še pro - ťi nám sú vsťe - ki.

1) 1. sfa pri op. 2) 1. sfa pri op. 3) 2. sfa pri op. 4) 2. sfa

5) 2. sfa 6) 2. sfa 7) 2. sfa

1. Hej, Slováci, ešte naša slovenská reč žije,
pokiaľ naše verné srdce za náš národ bije.
Žije, žije duch slovenský, buďe žiť naveki.
/: Hrom a peklo márne naše proti nám sú vsťeki. :/
2. /: I nech že sa aj nad nami hrozná búrka vznesie.
Skala puká, dub sa láme a zem nech sa trasie.
Mí stojíme stále pevne ako múri hradné.
/: Čierna zem prehltni toho, kto postúpi zradne. :/

Príklad 4: počas svadobného obeda, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 80$

Ze - ľe - ňie sa pa - štr - ná - čik, če - rve - ná mr - kvi - čka,
 če - rve - ná mr - kvi - čka, fra - je - rô - čka mo - ja.

1) 1. sfa pri op., 2) 1. sfa pri op. 3) 1. sfa pri op. 3. sfa, 4) 2. sfa, 4. sfa, 5) 2. sfa pri op.
 2. sfa, 4. sfa 2. sfa 5. sfa pri op. 5. sfa 3. sfa

6) 3. sfa, 5. sfa pri op. 7) 4. sfa, 5. sfa 8) 5. sfa pred op.

1. Zelenie sa paštrnáčik,
/: červená mrkvička,
červená mrkvička,
frajerôčka moja. :/	4. Malíčky sa zoberieme,
/: malí žiť budeme,
malí žiť budeme,
frajerôčka moja. :/
2. Akú supu navaríme,
/: takú ješ' budeme,
takú ješ' budeme,
frajerôčka moja. :/	5. Akie deti narobíme,
/: také mať budeme,
také mať budeme,
frajerôčka moja. :/
3. Akú posteľ popravíme,
/: f takej spať budeme,
f takej spať budeme,
frajerôčka moja. :/	

Príklad 5: pri odobierke ženícha, spev: Vladimír Žolnaj (nar. 1964), zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

63"

Ke - di je o - co - vi na - jve - čmej žiav,
 ke sa mu si - ná - čik na vo - jnu brav.
 Na ko - ňa sa - dá, ša - bli - čkou štr - ngá,

te-di je o-co-vi na-jve-čmej žiav.

1) 1. sfa pri op., 2. sfa 2) 1. sfa pri op., 2. sfa 3) 2. sfa

1. Kedi je ocovi največmej žiav,
ke sa mu sináčik na vojnu brav.
/: Na koňa sadá, šablíčkou štrngá,
tedi je ocovi največmej žiav. :/

2. Kedi je materi največmej žiav,
ke sa jej sináčik na vojnu brau.
/: Na koňa sadá, líštočok skladá,
tedi sa materi srce puká. :/

Príklad 6: pri vyvádzaní mladej k obedu; pri odobierke nevesty, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

Kvi-tňi že mi kvi-tňi dro-bná ra-to-lie-ska,

už mi do-ho-re-la pri mej ma-mki svie-čka.

Už mi do-ho-re-la na pro-sriet pi-tvo-ra,

keď som o-sta-tní raz dve-re za-tvo-ri-la.

1) 2. sfa 2) 2. sfa, 3. sfa 3) 4. sfa 4) 4. sfa, 5. sfa

5) 5. sfa 6) 5. sfa 7) 5. sfa

1. Kvitňi že mi kvitňi drobná ratolieska,
už mi dohorela pri mej mamki sviečka.
/: Už mi dohorela na prosriet pitvora,
keď som ostatní raz dvere zatvorila. :/

2. Zbohom ostávajúťe tieto naše klučky,
čo vás otvárali moje biele rúčky.
Zbohom ostávajúťe tieto naše prahe,
čo vás prekráčali moje biele nohe.

3. Sláviček ňeorje, sláviček ňeseje,
zaletí na horu, zaspieva vesele.
Veselú mamička vašu izbu máte,
pokím ma mamička, pokím doma máte.
4. A keď vám mamička Aňičku odvedú,
šecke veselosti z domu vám odíndu.
Buđe žiav, buđe žiav tej mojej materi,
buđe ma spomínať pri každej večeri.
5. Ňi tak pri večeri ako pri obeđe,
/: ňi tak pri večeri ako pri obeđe,
đe sa moja céra poňevierať buđe. :/

Príklad 7: pri vyvádzaní mladej k obeđu; pri odobierke nevesty, spev: Mária Hrehorová (nar. 1950), zápis: Kristína Lomen, október 2014, Stará Pazova

♩ = 96

1) Bí-va-lo mi do - bre pri ma-mi - čki mo - jej.

2) A - ko - že mi bu-ďe, a - ko - že mi bu-ďe, mój mi - lí

3) pri tvo - jej.

1) 2. -5. sfa 2) 4. sfa 3) 5. sfa

1. Bívalo mi dobre
pri mamički mojej.
/: Akože mi buđe,
akože mi buđe,
mój milí pri tvojej. :/
2. Pri mamički mojej
žitní chlieb na stole,
/: a pri tvojej milí,
a pri tvojej milí
ovseňí f komore. :/
3. Ovseňí, ovseňí,
ale ňi soleňí.
/: Veď ho ja osolím,
veď ho ja osolím
svojima slzami. :/
4. Slzi moje slzi,
edna druhú roňia.
/: Mójmu frajerovi,
mójmu frajerovi
chodíevať k nám bráňia. :/
5. Ňebraňíte, ňeklajťe,
zobrať sa nám dajťe.
/: Mi sa dva lúbime,
mi sa dva lúbime,
zobrať sa misíme. :/

Príklad 8: pri vyvádzaní mladej k obedu; pri odobierke nevesty, spev: Mária Hrehorová (nar. 1950), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 69$
 1) 5) F to - mto do - me pe - kná cé - ra.
 2) 8) 9) 10) F to - mto do - me pe - kná cé - ra, pe - kních pá - rtach o - zdo - be - ná,
 3) 6) pe - kních pá - rtach o - zdo - be - ná.
 4)

1) 2. sfa 2) 2. sfa, 3. sfa 3) 2. sfa, 6. sfa 5) 3. sfa, 7. sfa
 5) 3. sfa, 7. sfa 6) 3. sfa, 4. sfa 7) 4. sfa, 7. sfa 8) 4. sfa
 9) 5. sfa 10) 7. sfa

1. /: F tomto dome pekná céra, :/
/: pekních pártach ozdobená. :/	5. /: Mi zme v láske prežívali, :/
/: našich starších počúvali. :/
2. /: Prišov tem čas podať vďaku :/
/: za tú vašu vernú lásku. :/	6. /: Aj vi moji čo vás tu mám, :/
/: všetkým dobrú nôcku dávam. :/
3. /: Zbohom mama aj tatičku, :/
/: podávam vám pravú rúčku. :/	7. /: A ja idem na tú cestu :/
/: pridať sa jim za nevestu. :/
4. /: Zbohom braček aj sestrička, :/
/: zahanáva vás Aňička. :/	

Príklad 9: po odobierke pred odchodom na sobáš, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

$40''$
 1) 5) 6) Od Du - na - ja ťi - chí ve - trik po - vie - va.
 2) 7) 4) 3) Uš sa cé - ra od ro - ďi - čov o - dbe - rá.

1) 1. sfa pri op.,
2. sfa, 4. sfa

2) 1. sfa pri op., 4. sfa

3) 1. sfa pri op.

4) 2. sfa, 3. sfa, 4. sfa

5) 3. sfa

6) 4. sfa

7) 4. sfa

1. Od Dunaja tichí vetrik povieva.
/: Uš sa céra od rodičov odberá. :/	3. /: Céra moja premilená, ňi so mňou. :/
/: Koho si si vivoľila, ten s ťebou. :/
2. Ešte sa ja mojej mamki spítať mám,
/: mamko moja, de ja teras bidlieť mám. :/	4. /: Vivilila som si mamko z ruži kvet. :/
/: Krajší je mój najmilejší než tem svet. :/

Príklad 10: po ceste na sobáš, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

I - d'em, i - d'em, i - d'em, i - d'em, ľe - bo mi - - sím.

Na ťu - - - re - ckú vo - jnu, mám fra -

je - rku stro - jnú, ziať ju mi - sím.

1) 1. sfa pri op, 3. sfa, 4. sfa pred op. 2) 1. sfa pri op., 2. sfa 3) 2. sfa 4) 2. sfa 5) 4. sfa pri op., 2. sfa pred op.

6) 2.-5. sfa 7) 2. sfa, 4. sfa 5. sfa pred op. 8) 2. sfa pri op., 5. sfa pred op. 9) 2. sfa pri op.

10) 2. sfa pri op 11) 3.-5 sfa pred op., 12) 3. sfa, 5. sfa 13) 5. sfa pri op.

14) 3. sfa pri op., 4. sfa 15) 3. sfa 16) 3. sfa 17) 3. sfa 18) 4. sfa

19) 4. sfa 20) 4. sfa pri op. 21) 4. sfa 22) 4. sfa

23) 5. sfa 24) 5. sfa pri op. 25) 5. sfa pri op. 26) 5. sfa pri op. 27) 5. sfa pri op.

1. /: Idem, idem, idem, idem, lebo misím. :/
/: Na ťureckú vojnu, mám frajerku strojnú, ziať ju misím. :/
2. /: Ešte si to dŕovča mladvo za mňa iťi. :/
/: Ti pójdeš do škole, ja pójdem do vojňe vojuvaťi. :/
3. /: Ti sa budeš (v) škole učiť, ja vo vojňe. :/
/: Ti sa budeš učiť, ja sa budem mučiť na tej vojňe. :/
4. /: Sadaj milá na koňička, na vraňiho. :/
/: Lem sa ňeobzeraj, abi si ňespadla dolu s ňeho. :/
5. /: A ja som sa aj obzerau, aj som spadou. :/
/: Koňík sa mi potkou, rúčku som si vitkou na tej vojňe. :/

Príklad 11: po ceste na sobáš, spev: Ján Pecník (nar. 1930), zápis: Kristina Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

32"

Tem pa - zo - vskí ko - sto - ťi - ček,
ko - lo ňe - ho bie - la ľes.
Po - vedz že mi mi - lá, Fra - je - rô - čka mo - ja,
či ja prí - d'em k vám e - šťe dnes.

1) 2. sfa, 3. sfa 2) 2. sfa 3) 3. sfa

4) 3. sfa

1. Tem pazovskí kostolíček,
kolo ňeho biela ľes.
Povedz že mi milá,
frajerôčka moja,
či ja prídem k vám ešte dñes.
2. Prídeš, prídeš, ľebo misíš,
na tom vranom koňíčku.
Podajže mi milá,
frajerôčka moja,
podajže mi pravú rúčku.
3. Jaj, keď mi ju podávala,
prežalosne plakala.
Bodaj som ťa milí,
frajer mój verejí,
bodaj som ťa ňepoznala.

Príklad 12: po ceste na sobáš, spev: Spevácka skupina združenja pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

1) 2. sfa, 4. sfa, 5. sfa 2) 2. - 4. sfa 3) 2.- 5. sfa 4) 4. sfa

1. /: Ej, hoja, hoja,
sloboda moja. :/
/: Povedz že mi
moja najmilejšia,
či budeš moja. :/
2. /: Ja ťi ňepoviem,
ľebo ja ňeviem. :/
/: Ja som mladá
ako tá jahoda,
ja robiť ňeviem. :/
3. /: Jesto poľi bič,
čo učí robiť. :/
/: aj na vrestí
šakovie ňerestí
zo sna zobudiť. :/
4. /: Ešte som ňi tvá,
už ma strojíš biť,
/: aj keď buďem
tvoja mladá žena,
čo budeš robiť. :/
5. /: ňišť ňebóm robiť,
ľem ťa buďem biť. :/
/: pokím ťa ja
moja najmilejšia
naučím robiť. :/

Príklad 13: po ceste na sobáš, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 62$
5)

Na pa - zo - vskej ve - ži dva ho - lu - bi se - d'ia.

Lu - d'ia im zá - vi - d'ia, ľu - d'ia im zá - vi - d'ia,

že sa ra - da vi - d'ia.

1) 2. sfa 2) 3. sfa, 4. sfa 3) 3. sfa 4) 3. sfa 5) 4. sfa 6) 4. sfa

1. Na pazovskej veži
dva holubi sedia.
/: Ľudia im závidia,
ľudia im závidia,
že sa rada vidia. :/
2. Ľudia boží, ľudia,
ñezávité tomu.
/: Ve je to pekná vec,
ve je to pekná vec,
dvojka aj mládeňec. :/
3. Na pazovskej veži
dvanásť hoďím bje,
/: aj milá milímu,
aj milá milímu
košľôčku šije. :/
4. Načo ťi je milá
košľôčka bielená.
/: Ja pôjdem do vojne,
ja pôjdem do vojne,
ti ostaneš doma. :/

Príklad 14: po ceste na sobáš/po ceste zo sobáša, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 79$

Šťi - ri nô - cke ňe - spa - la som, ba - za - jľi - čku tr - ha - la som.

F tej na - šej zá - hra - d'ie, f tej na - šej šľe - pňi - ci,

pri - šľi gu mňe tra - ja švá - rňi mlá - d'ie - nci.

1) 1. sfa pri op. 2) 1. sfa pri op., 3. sfa 3) 1. sfa pri op., 2. sfa, 3. sfa 4) 1. sfa pri op., 2. sfa, 3. sfa 5) 2. sfa

6) 2. sfa 7) 2. sfa, 3. sfa 8) 2. sfa 9) 2. sfa 10) 2. sfa

11) 2. sfa 12) 2. sfa 13) 3. sfa 14) 3. sfa 15) 3. sfa

16) 3. sfa 17) 3. sfa 18) 3. sfa

1. /: Štiri nôcke ňespala som,
bažajličku trhala som. :/
/: F tej našej záhrade,
f tej našej štepniči,
prišlu gu mŕe traja švárni mládenci. :/
2. Edom večí, druhí menší
a tem tretí najmilejší
/: chiťiv ma za rúčku,
má milá, čo robíš.
Trhám bažajličku, fšak vidíš. :/
3. /: Kto ŕa milí, kto ŕa učiv,
abi si mi rúčku chiťiv. :/
/: Samaš ma má milá,
samaš ma učila,
sama si mi pravú rúčku chiťila. :/

Príklad 15: po ceste na sobáš, spev: Mária Hrehorová (nar. 1950), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 100$

1) 4) 2) 3) 5) 6)

Tej pa - nskej zá - hra - d'e pe - knuô ftá -
ča ská - če. Do ko - sto - la zvo - ňia, pa - ne - nki
sa stro - ja, mo - ja mi - lá pla - če.

1) 1. sfa pri op., 4. sfa 2) 2. sfa 3) 2. sfa 4) 3. sfa pred op. 5) 3. sfa 6) 4. sfa

<p>1. Tej panskej záhrade
peknuô ftáča skáče.
Do kostola zvoňia,
panenki sa stroja,
moja milá plače.</p>	<p>3. /: Ňije to fajovka
záhrade sađená,
/: ale je to džóvka,
ale je to džóvka
z vóli vichovaná. :/</p>
<p>2. /: Šla bi do kostola,
ňeskoro mi zvoňia. :/
/: Volačijom dvore,
volačijom dvore
fajovka mi voňia. :/</p>	<p>4. /: Bolí to rodičia,
čo ju vichovali. :/
/: Azda jej červenuô,
azda jej červenuô
jablčko zest' daľi. :/</p>

Príklad 16: po ceste na sobáš/po ceste zo sobáša, spev: Mária Hrehorová (nar. 1950), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

♩ = 106

1) 2) 4) 5) 6) 8)

3)

Od bí-ro-šu do vá-ro-šu ce-sta stro-mom sa-d'e-ná.

7)

Sa-d'i-la ju mo-ja na-jmi-l'e-jšia keď som ja k ňej cho-d'ie-vau.

1) 2. sfa, 3. sfa, 4. sfa pri op., 5. sfa 2) 2. sfa pred op. 3) 2. -5. sfa 4) 2. sfa pri op., 4. sfa

5) 3. sfa 6) 4. sfa pri op. 7) 4. sfa 8) 5. sfa

<p>1. Od bírošu do várošu
cesta stromom sađená.
/: Sadila ju moja najmilejšia
keď som ja k ňej chodievau. :/</p>	<p>4. /: Čakala som mój najmilší,
čakala som na tebe. :/
/: Kím sa vrátiš z vojenčiňe domov,
že sa vidám za tebe. :/</p>
<p>2. /: Sadila ju rozmarínom,
tím zelením topoľom. :/
/: Aj to šetko na znamenia láski,
že som jej bou frajerom. :/</p>	<p>5. Ňemisela moja milá,
ňemiselaš ma čakať.
/: Mohla si sa moja najmilejšia,
mohla si sa už vidieť. :/</p>
<p>3. /: Ja do vojňe, z vojňe domov,
milá sa ňevídala. :/
/: Na koho si moja najmilejšia,
na koho si čakala. :/</p>	

Príklad 17: po ceste na sobáš/po ceste zo sobáša, spev: Mária Hrehorová (nar. 1950), zápis: Kristína Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 76$
 1) F ší - rom po - ľi strom ze - ľe - ní ra - ki - ta,
 2) pod ra - ki - tov bie - la ru - ža pre - kvi - - - tá.
 3)
 4)

1) 2. sfa 2) 2. sfa 3) 2. sfa 4) 3. sfa

1. F šírom poľi strom zelení rakita,
/: pod rakitov biela ruža prekvitá. :/
2. Natrhaj si moja milá s tej ruži,
/: aj odnes si frajerovi keď leží. :/
3. Príde ti vom zajtra ráno ďakovať,
/: že mu bolo na tej ruži dobre spať. :/

Príklad 18: po ceste na sobáš/po ceste zo sobáša, spev: Ján Pecník (nar. 1930), zápis: Kristína Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 100$
 9) 1) 7) Za tou na - šou zá - hra - de - nkou, za tou na - šou
 2) 4) zá - hra - dou, 8) pla - ka - lo tam švá - rno
 6) d'jo - vča, 5) pla - ka - lo tam na - do mnou.
 1) 1. sfa pri op., 2) 2. sfa pred op.
 3) 3. sfa pri op. 4) 4. sfa 3) 2. sfa, 4. sfa 4) 2.-5. sfa 5) 3.-5. sfa
 6) 3. sfa, 4. sfa, 5. sfa pri op. 7) 4. sfa 8) 4. sfa pred op. 9) 5. sfa

1. /: Za tou našou záhradkou,
za tou našou záhradou, :/
/: plakalo tam švárno džovča,
plakalo tam nado mnou. :/
2. /: Ňeplač džovča, ňenariekaj,
ve ti moja ňebudeš. :/
/: O rok, o dva narukujem,
ve ti na mňa zabudneš. :/
3. /: Ešte som ľem tížďem vojak,
už mi milá písala, :/
/: abi som si urlaub pítau
od pána kapitána. :/
4. /: A kapitám mi povjedau,
že som vojak mladuški, :/
že som si ja ňezaslúziu
tem urlaub ich kratuški.
5. /: Pán kapitám, pán kapitán,
pre mňa smutná novina. :/
/: Tej noci mi mladá žena
deveť rázi zamdlela. :/

Príklad 19: po ceste zo sobáša, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 53$

Za-spie-vaj slá - vi - čku v ze - ľe - nom há - ji - čku.
A ja si za-spie - vam na vra - nom ko - ňí - čku
na vra - nom ko - ňí - čku.
1) 2.-7. sfa 2) 2.-7. sfa

1. /: Zaspievaj slávičku v zelenom hájičku. :/
/: A ja si zaspievam na vranom koňičku. :/
2. /: Šecia ľudia vravia, že je vojna ľem špás, :/
/: že sa ja navráťim o malí, krátky čas. :/
3. /: Ja som sa navráťim šecok dorúbaňi, :/
/: že ma rodičovia moji ňepoznali. :/
4. /: Rodičovia moji preboha vás prosím, :/
/: ňebráňte mi ziaťi, čo ja f srci nosím. :/
5. /: Ja f srdiečku nosím chudobnú džovčinu. :/
Taká je chudobná, čo ňiého ňemá,
ľem tú jej poctivosť, čo si zachovala.
6. /: Poctivosť, poctivosť vo sveťe panuje. :/
/: kerá ju džovka má, nak si ju šanuje. :/
7. /: A ja som si a ja moju šanuvala, :/
/: fčera pred oltárom sa mi rozviazala. :/

Príklad 20: po ceste zo sobáša, spev: Mária Hrehorová (nar. 1950), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

Cho - d'í - la Zu - za - na o - ko - lo Du - na - ja,
no - si - la na ru - kách švá - rňi - ho šu - ha - ja.

1) 2.-6. sfa 2) 2.-6. sfa 3) 2.-6. sfa

1. Chodila Zuzana okolo Dunaja,
/: nosila na rukách švárného šuhaja. :/	5. Husári, husári, peknie koňe máte.
/: Pôjdem aj ja s vami, kerího mi dáte. :/
2. Šuhaju, šuhaju, čo ti urobiť mám,
/: či do vođe hodiť či ťa vichovať mám. :/	6. Dáme ti mi dáme, s tou šargavou hrivou,
/: čo sa bóš prechodiť po tábore z milou. :/
3. Mamko moja, mamko, vi mňa vichovajte.
/: Keď ma vichováte, za husára dajte. :/	7. Po tábore z milou, z ocom aj z maferou,
/: z ocom aj z maferou, aj s celou rodinou. :/
4. Príde vám pochvala od pána cisára,
/: že ste vichovali do vojňe husára. :/	

Príklad 21: pred bránou ženichovho/nevestinho domu, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

voľnejšie (15")
O - tvá - ra - j'ťe vrá - ta, i - d'e - me zd'e - ľa - ka.
No - vo - tná ro - d'í - na, ve - ru nám je zi - ma.

- Otvárajte vrata,
ideme zďelaka.
/: Novotná rodina,
veru nám je zima. :/

Príklad 22: po príchode ženícha a nevesty k ženichovým rodičom, spev: Mária Hrehorová (nar. 1950), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 63$
 1) Po - ču-jťe, po - ču - jťe, 2) čo vám mi po - vie - me, 3) 7) 6)
 Ja - nko-vi, o-co-vi, 4) aj je-ho ma-t'e-ri 5) f'tá-ča do - ľe - ťe - lo. 6)
 1) 2. sfa 2) 2. sfa, 4. sfa 3) 2. sfa 4) 2. sfa pri op., 5. sfa 5) 3. sfa 6) 4. sfa, 5. sfa 7) 5. sfa

1. Počujťe, počujťe,
čo vám mi povieme,
/: Jankovi, ocovi,
aj jeho maťeri
f'táča doletelo. :/
2. Ňebolo to f'táča,
ale bolo džovča.
/: Očká malo čierne,
líčka nafarbenie,
hlávka samá pártá. :/
3. Šecia nám ďakujú
za našu dobrotu,
/: že zme si mi Anku
našu vernú mátku
za nevestu daľi. :/

4. Jano si tak mislí,
že ju vom ňepustí,
/: do života jeho
aj do smrti jeho,
že ju držať misí. :/
5. Náš gazda sa hňevá,
že mi tu pijeme.
/: Nak si chižu predá,
nak si chižu predá,
mi tu piť budeme. :/

Príklad 23: pri tanci/pred skladaním party, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 120$
 1) Sa - dla mu-ška na ko - ná - rik, 2) 4) o - tria - sa - la kvet.
 5) 3) Čo - že si mi mo - ja mi - lá, za - via - za - la svet.

1) 2. sfa, 3. sfa pri op.,
4. sfa pri op. 2) 2. sfa

3) 2. sfa, 3. sfa 4) 3. sfa, 4. sfa 5) 4. sfa pred op.

1. /: Sadla muška na konárik,
otriasala kvet. :/
/: Čože si mi moja milá,
zaviazala svet. :/	3. /: Edňimu som rúčku dala,
druhému je žiav, :/
/: tretímu som povedala,
že ňepójdem zaň. :/
2. /: Ja som ti ho ňezviazala,
zviazav si si sám. :/
/: Kerímu chcem šuhajovi,
tomu rúčku dám. :/	4. /: Aj tem štvrtí spoza stola
ako z ruži kvet. :/
/: Ag mi milá rúčku ňedáš,
pójdem (f) šíri svet. :/

Príklad 24: pri tanci/pred skladaním party, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristína Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 83$

1) 2) 3) 4) 7) 6)

Sa - d'i - lo d'jo - vča ľa - ľu, ľa - ľu, ľa - ľu - ju.

8) 9) 5) 10)

Pri - šli gu ňej chla - pci, za - ľi, za - ľi, za - ľi ju.

1) 2. sfa 2) 3. sfa-5. sfa 3) 3. sfa. 4. sfa, 5. sfa pri op. 4) 3. sfa, 4. sfa pred op. 5) 3. sfa

6) 4. sfa pri op. 7) 5. sfa 8) 5. sfa 9) 5. sfa 10) 5. sfa

1. /: Sadilo d'jovča ľalu, ľalu, ľaluju. :/
/: Prišli gu ňej chlapci, zaľi, zaľi, zaľi ju. :/	4. /: Ej prestala mňa moja hlávka boľeti, :/
/: keď mój milí začav na náš oblog ľupaťi. :/
2. /: Posadili ju na Du, na Du, na Dunaj. :/
/: Ak ti bude zima, a ti na mňa zavolaj. :/	5. /: Ej, ňeklop milí, naši sa šecia doma, :/
/: ale prídi zajtra, keď budem sama doma. :/
3. /: Ej, dosti som ja na milího volala, :/
/: že mňa moja hlávka boľe, boľe, boľela. :/	

Príklad 25: pri obchádzaní okolo stola; pri skladaní party, spev: Ján Pecník (nar. 1930), zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 100$

1) 3)

Stra - ťi - la som pá - rtu, ze - ťe - ňí ve - ňiec.

2) 4)

Na - jšov mi ju dru - žba, švá - rňi mlá - d'e - ňec.

1) 2. sfa 2) 2. sfa 3) 3. sfa 4. 3. sfa

1. Straŕila som pártu,
zeleňí veňiec.
Najšov mi ju družba,
švárňi mládeňec.

3. Kebi si ti pártu
rada nosila,
krajšie bi si družbu,
krajšie prosila.

2. A ja ťa pá m družba
tak pekňe prosím,
dajže mi tú pártu,
rada ju nosím.

Príklad 26: pri skladaní party, spev: Mária Hrehorová (nar. 1950), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

39"

2) 3)

Sa - daj si A - ňi - čka, sa - daj

6) 4) 7) 8) 1)

na sto - ŕi - čku. I - d'e ťi

5)

vje - nok brať tem švá - rňi dru - žbi - - čku.

1) 2. sfa pred op. 2) 3. sfa 3) 4. sfa 4) 4. sfa

5) 4. sfa, 5. sfa 6) 5. sfa 7) 5. sfa 8) 6. sfa

<p>1. Sadaj si Aňička,
sadaj na stoličku.
/: Ide ťi vjenok brať
tem švárni družbičku. :/</p> <p>2. Keď ťi ho bude brať,
môžeš si zaplakať,
/: môžeš si zaplakať,
alebo sa zasmjať. :/</p> <p>3. Na pazovskom moste
gombáľija rastie.
/: Polievajte dĵovke,
nak sa vám ňvischne. :/</p> | <p>4. Ja ráno čas staňem,
zalievať ju buďem.
/: Keď sa rozeleňie,
vidávať sa buďem. :/</p> <p>5. Vidáva, vidávať,
lem ňi odvidávať.
/: Ňije to Bože mój,
chleba požičovať. :/</p> <p>6. Keď sa chlieb požičia
tem sa misí vrátiť,
/: ale tem mój vidaj
viac sa ňnavráti: :/</p> |
|--|---|

Príklad 27: pri čepčení, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 76$

Čo to dĵo - vča tr - ko - ce, že sa kra - jšie vr - ko - če.

1)

Lem ti dĵo - vča ňe - tr - koc, kra - jšia ki - tka jag vr - koč.

1) 1. sfa pri op.

1. Čo to dĵovča trkoce,
že sa krajšie vrkoče.
/: Lem ti dĵovča ňetrkoc,
krajšia kitka jag vrkoč. :/

Príklad 28: pri prvom manželskom tanci, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 115$

Za ho - rou, za do - lou, za ho - ra - mi dvo - ma

2) 5) 1) 4) 7)

dvo - ma. Pri - šla mi na ro - zum fra - je rô - čka mo - ja.

6) 8) 9)

1) 1. sfa pri op., 2. sfa, 4. sfa pri op., 6. sfa 2) 2. sfa, 6. sfa pred op. 3) 3. sfa, 4. sfa pred op., 5. sfa 4) 3. sfa

5) 3. sfa pri op., 5. sfa, 6. sfa pri op. 6) 8. sfa pri op. 7) 4. sfa 8) 4. sfa 9) 6. sfa

1. /: Za horou, za dolou,
za horami dvoma. :/
/: Prišla mi na rozum
frajerôčka moja. :/

4. /: To je nič, to je nič,
to je šecker málo. :/
/: Kelko rász si boskaw
moje ľičko pravo. :/

2. /: Prišla mi na rozum,
misev som sa vrátiť. :/
/: Misev som má miléj
za lásku zaplaťiť. :/

5. /: Ja som sa jej spítav
čo bi ešte chcela, :/
/: či bi sa chcela stať
moja mladá žena. :/

3. /: Ja som jej očítav
šřiristo na stole. :/
/: Zober si má milá,
to sa šecker tvoje. :/

6. /: To je dost, to je dost,
ve som to aj chcela, :/
/: abi som sa stala
tvoja mladá žena :/
Tvoja mladá žena,
milvo pořešeňa.

Príkľad 29: rôzne, spev: Mária Hrehorová (nar. 1950), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 97$

1) 5)

Nad Du - na - jom dve hvje - zďi - čki, e - na ja - sná,

2)

dru - há tma - vá. Bo - la mi - lá, bo - la, fra - jer - ô - čka

3) 6)

mo - ja, e - na ja - sná, dru - há tma - vá.

1) 2. sfa 2) 2.-6. sfa 3) 2.-5. sfa 4) 3. sfa 5) 3. sfa, 4. sfa, 6) 6. sfa

1. Nad Dunajom dve hviezdičky,
ena jasná, druhá tmavá.
Bola milá, bola,
frajerôčka moja,
ena jasná, druhá tmavá.
2. Ag je tmavá, rozjasní sa,
moja milá rozmisli sa.
Bola milá, bola,
frajerôčka moja,
ena jasná, druhá tmavá.
3. Má si šuhaj čo hútať,
keď si ide dĽovča brať.
Bola milá, bola,
frajerôčka moja,
ena jasná, druhá tmavá.
4. Ňberiem ťa na rok, na dva,
lem ťa beriem do skonania.
Bola milá, bola,
frajerôčka moja,
ena jasná, druhá tmavá.
5. Do skonania mého, tvého,
ňsmieš pozrieť na iného.
Bola milá, bola,
frajerôčka moja,
ena jasná, druhá tmavá.
6. Aňi pozrieť, aňi zasmjať,
spravodlivo srce máš mať.
Bola milá, bola,
frajerôčka moja,
ena jasná, druhá tmavá.

Príklad 30: pri vyprevádzaní hostí, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, október 2014, Stará Pazova

Vi - so - ko zo - rňi - čka, do - brú noc A - ňi - čka.
E - šte vi - šie v ňe - be, do - brú noc aj ťe - be.

1) 1. sfa pri op. 2) 2. sfa, 4. sfa pri op. 3) 3. sfa, 4. sfa pred op. 4) 3. sfa, 4. sfa 5) 3. sfa 6) 4. sfa

1. /: Visoko zornička,
dobrú noc Aňička. :/
/: Ešte višie v ňebe,
dobrú noc aj ťebe. :/
2. /: Dobrú noc, dobrú noc,
ale ňi každímu. :/
/: Lem tomu dĽovčaťu,
čo ja chodím k ňemu. :/
3. /: Chodievau milí k nám
od jari do jari, :/
/: ňigda ňepoviedau
ostávajúte zdraví. :/
4. /: Ostávaj mi zdravá
moja najmilejšia. :/
/: Táto nôcka bola prvá,
najmilejšia. :/

Príklad 31: rôzne, spev: Ana Horvátová (nar. 1956), zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

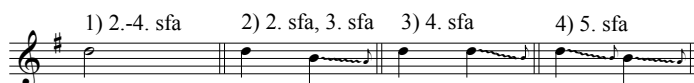
$\text{♩} = 51 (38'')$
 Lie-ta - la mi, la - sto - vie - nka, l'ie - ta - la,
 že sa o - na ňe - be, ze - me ti - ka - la.

1) 2.- 6. sfã, 8.-11. sfã 2) 2.-11. sfã 3) 3.- 5. sfã, 7.- 11. sfã

1. Lietala mi, lastovienka, lietala,
/: že sa ona ňebe, zeme tikala. :/	7. Doseťiv sa mladí kráľik rozumu,
/: dav vivoziť šecok piesok z Dunaja. :/
2. Prileťev k nej mladí kráľik od zdola,
/: kedí budeš lastovienka, žena má. :/	8. Uš si ti mňe, lastovienka žena má,
/: vivoziv som šecok piesok z Dunaja. :/
3. Potom buďem mladí kráľik žena tvá,
/: keď vikvitňe na Dunaji ľaluja. :/	9. Potom buďem mladí kráľik žena tvá,
/: keď vistaviš Jeruzalem z kemeňa. :/
4. Doseťiv sa mladí kráľik rozumu,
/: dav visadiť na Dunaji ľaluju. :/	10. Doseťiv sa mladí kráľik rozumu,
/: dav vistaviť Jeruzalem z kemeňa. :/
5. Uš si ti ľem, lastovienka žena má,
/: uš vikvitla na Dunaji ľaluja. :/	11. Teraz buďem mladí kráľik žena tvá,
to je šecko čo som chcela od teba.
6. Potom buďem mladí kráľik žena tvá,
/: keď vivezieš šecok piesok z Dunaja. :/	

Príklad 32: pri tanci, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 111$
 Fi - ja - la, fi - ja - la, bo - daj sa pri - ja - la,
 a - bi mňã mo - ja ma - mi - čka še - jãj, hoj,
 na je - seň vi - da - la, Bo - že mój.

<p>1. /: Fijala, fijala,
bodaj sa prijala, :/
/: abi mňa moja mamička šejaj, hoj,
na jeseň vidala, Bože mój. :/</p> <p>2. /: Vidám sa ja, vidám,
za koho ja rada, :/
/: lebo je to pekňe vidieť šejaj, hoj,
keď je žena mladá, Bože mój. :/</p> | <p>3. /: Pekná žena mladá,
ešte aj dovica, :/
/: lebo ona rada nosí šejaj, hoj,
nafarbeňie ľica, Bože mój. :/</p> <p>4. /: Pekňe je to, pekňe,
aj jej to pristaňe, :/
/: keď sa naša Anulienka šejaj, hoj,
Jankovi dostaňe, Bože mój. :/</p> |
|---|--|

Príklad 33: pri tanci, spev: Pavel Lešťan (1964 – 2015), zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 120$

Ma-mo mo-ja, ma-mo, ľem mňa e - dnu má - t'e.

Do - bre po - ze - ra - jt'e, do - bre po - ze - ra - jt'e,

za ko - ho ma dá - t'e.

1) 2. sfa, 3. sfa 2) 3. sfa, 4. sfa 3) 4. sfa

<p>1. Mamo moja, mamo,
ľem mňa ednu máte.
/: Dobre pozerajte,
dobre pozerajte,
za koho ma dáte. :/</p> <p>2. Ňedajte ma mamo
ďe sa veľa bratov,
/: ako bi ma dali,
ako bi ma dali
medzi samích hadov. :/</p> | <p>3. Ňedajte ma mamo
ďe sa dve sestričke,
/: ako bi ma dali,
ako bi ma dali
medzi jašteričke. :/</p> <p>4. Tam ma mamo, tam ma,
ďe ja budem sama,
/: abi mňe cudzia mať,
abi mňe cudzia mať
ňerozkazuvala. :/</p> |
|--|--|

Príklad 34: rôzne, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

V na-šom šo-re bie-la ru-ža, ja ju tr-hať ňe-bu-d'em.

Mi-lu-va-la som e-dňí-ho, a-ľe ho viac ňe-bu - d'em

a-ľe ho viac ňe-bu - d'em.

1) 1. sfa pri op.- 4. sfa 2) 3. sfa 3) 3. sfa pri op., 4. sfa

1. /: V našom šore biela ruža,
ja ju trhať ňebudem. :/
/: Milovala som edňiho,
ale ho viac ňebudem. :/

2. /: Milovala som ho verne,
frci som ho nosila, :/
/: pokím som ja nežvedela,
že vom druhej chodíeva. :/

3. /: Išou milí našim šorom,
mau kalapčok na boku, :/
/: aj pajtáš mu ukezuje,
ľaľa milá v obloku. :/

4. /: Prosím pajtáš, ňeukezuj,
velmej ma rozhňevala. :/
/: Fčera večer som bou pri nej,
aj ona ma vihнала. :/

Príklad 35: rôzne, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

Ó, ja - bí-čko, ja - bí-čko, ó, ja - bí-čko, ja - bí-čko,

to naj - če-rve-ňe - jšie, to naj - če-rve-ňe - jšie.

1) 2. sfa, 4. sfa, 6. sfa 2) 4. sfa, 6. sfa pri op. 7. sfa 3) 4. sfa 4) 5. sfa pri op. 5) 6.-8. sfa 6) 7. sfa, 8. sfa

1. Ó, jabĺčko, jabĺčko,
ó, jabĺčko, jabĺčko,
/: to najčervejšie,
to najčervejšie. :/
2. Prespalo sa džovčatko,
prespalo sa džovčatko,
/: to najporiadnejšie,
to najporiadnejšie. :/
3. Keť sa ono prespalo,
keť sa ono prespalo,
/: žalosne plakalo,
žalosne plakalo. :/
4. Sprémaj milá plienočke,
sprémaj milá plienočke,
/: ja buďem kolíske,
ja buďem kolíske. :/
5. Uš sa moje plienočke,
uš sa moje plienočke
/: f komore na kľiňe,
f komore na kľiňe. :/
6. A tvoje sa kolíske,
a tvoje sa kolíske
/: hore bukoviňe,
hore bukoviňe. :/
7. Už do mojich plienočok,
už do mojich plienočok
/: chlapca povíjajú,
chlapca povíjajú. :/
8. A do tvojich kolísek,
a do tvojich kolísek
/: vrapce sedávajú,
vrapce sedávajú. :/

Príklad 36: pri tanci, spev: Pavel Lešťan (1964 – 2015), zápis: Kristina Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

♩ = 125

Aj s tej stra-ňe za Du - na - jom pla - če džo - vča

za šu - ha - - - jom. A - ko bi som

ňe - pla - ka - la, keď som sa sňím zho - vá - ra - la.

1) 3. sfa

1. Aj s tej strane za Dunajom
plače džovča za šuhajom.
/: Ako bi som ňeplakala,
keď som sa s ňím zhovárala. :/
2. Zhovárala, sedávala,
aj som sa s ňím milovala.
/: Zhovárala, sedávala,
aj som sa s ňím milovala. :/
3. Miluj, miluj kím máš koho,
ňemiluješ makar koho.
/: Miluješ ti džovča švárne,
čo má ono očká čierne. :/

Summary

THE WEDDING AND WEDDING SONGS OF SLOVAKS IN STARÁ PAZOVA

This article elucidates the course of the wedding ceremony and its song repertoire in two time periods: from the first and second halves of the 20th century. Information is provided about the current state of research of the wedding and wedding songs in the given locality, premised on the author's own field work. Based on informants' statements, a succinct description is given of the most important wedding ceremonies, usages and customs which were stably part of the traditional wedding in Stará Pazova. The occurrence of wedding songs is traced among the individual phases of the wedding. Attention is drawn to their place in the wedding ceremony, which was almost identical in both of the time periods compared. The core of the study is an analysis of the wedding song repertoire. The song repertoire was classified in terms of basic typology, in the context of which the author focused above all on the category of wedding ceremony songs. A second important aspect was the style characterisation of the tunes in the wedding repertoire. The songs were classified into individual musico-stylistic layers, based on a fundamental ethnological analysis focusing on selected parameters of the musical structure of the tunes. The author also points to the possibility of comparison of the wedding ceremonies and ceremonial wedding songs with material from the territory of Slovakia, above all from the regions from which part of the inhabitants of Stará Pazova come (especially Podpoľanie and Horehronie). In conclusion, there is a sketch of the course of a contemporary wedding in Stará Pazova, and also of the potential for further research of the wedding songs from this locality.